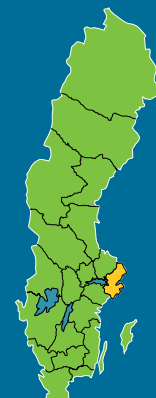

Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2017 STOCKHOLMS LÄN

Prognos för arbetsmarknaden 2018

Text: Johan Eklöf, telefon 010-486 24 23
Jacob Grönlund, telefon 010-488 17 98
Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen

Eftertryck tillåtet med angivande av källa
Arbetsförmedlingen 2017-12-13

Innehåll

Sammanfattning	4
Konjunkturläget i Stockholms län	6
Prognos över sysselsättning och arbetslöshet	9
Näringsgrenar	13
Jord- och skogsbruk	14
Industri	14
Byggverksamhet	17
Privata tjänster	20
Offentliga tjänster	26
Befolkning och arbetskraft	30
Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen	33
Arbetslöshetens utveckling	33
Arbetslöshetens sammansättning.....	34
Matchningsläget på arbetsmarknaden	38
FÖRDJUPNINGSRUTA:	40
Utmaningar på länets arbetsmarknad	42
Bilagor	45
Bilaga 1. Metod och urval	45
Bilaga 2. Definitioner.....	47
Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning	48

Sammanfattning

Konjunkturläget

En synkroniserad tillväxt i hela världen och en långvarig svensk högkonjunktur, som inte visar några tendenser på att klinga av, är de goda förutsättningar som råder. Hög sysselsättnings-tillväxt och ett antal år med långsamt sjunkande arbetslöshet är de värden både på riks- och länsnivå Arbetsförmedlingen tar in i bedömningen för 2017 och 2018 års arbetsmarknad i Stockholms län.

Därav är det något förvånande att det i höstens intervjuundersökning som genomförts syns en svag, men tydlig dämpning i efterfrågeförväntningarna hos Stockholms arbetsgivare. Detta vägs dock upp av det starka konjunkturläget i omvärlden, i Sverige, likväl som på regional nivå. Den starka konjunkturen visar sig, bland annat, i arbetsgivarnas rekryteringsplaner.

Ökat antal sysselsatta samtidigt som arbetslösheten stiger

Arbetsförmedlingens prognos över antalet sysselsatta för åren 2017 och 2018 i Stockholms län ökar något i jämförelse med den prognos som lämnades i våras. Antalet sysselsatta förväntas öka med 29 000 under 2017 och med ytterligare 23 000 personer under 2018. Sammanlagt 52 000 personer över två år. Det betyder att tillväxttakten kommer att vara 2,5 procent under 2017 för att därefter sjunka något till 1,9 procent 2018. Den något högre sysselsättningstillväxten innebär att 2 000 personer fler beräknas bli sysselsatta, per år, i Stockholm både under 2017 och 2018 än vad tidigare prognosticerats.

Samtidigt med den goda sysselsättningstillväxten förväntas antalet arbetslösa i länet öka. Till allra största delen kommer ökningen bestå av nyanlända som skrivs in i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag. I och med det stora tillskottet av arbetskraft på arbetsmarknaden kommer den relativa arbetslösheten ligga i stort sett still. Sista kvartalet 2017 kommer antalet inskrivna arbetslösa i Stockholms län uppgå till 70 600 personer (5,8 procent). Det innebär en ökning med 1 900 personer jämfört med samma period ett år tidigare. Under 2018 förväntas arbetslösheten öka med ytterligare 2 600 personer och då uppgå till 73 200 (5,9 procent). Det får ses som ett gott läge på arbetsmarknaden när andelen inskrivna arbetslösa ökar endast marginellt, samtidigt som den registrerade arbetskraften ökar kraftigt med 55 000 personer under prognosperioden.

Arbetslöshetens sammansättning

Det finns två tydliga faktorer som delar de arbetssökande på Stockholms arbetsmarknad. Den ena är födelseland. Arbetslösheten bland inrikes födda i Stockholms län är 3,1 procent och för utrikes födda 14,3 procent.¹ Tittar man närmre på arbetslöshetsnivåerna för utrikes födda är skillnaderna stora mellan kvinnor och män. Utrikes födda kvinnor deltar i lägre grad i arbetskraften och har en klart lägre sysselsättningsnivå än vad männen har. Den andra faktorn är utbildningsnivå hos individen. Utbildningsnivån har än större betydelse för skillnader i

¹ Genomsnitt för kvartal 2 och 3 2017, Arbetsförmedlingen och SCB

arbetslöshet mellan olika grupper. För personer med slutförd gymnasieutbildning är arbetslösheten 5,2 procent, för personer med eftergymnasial utbildning 4,4 procent, medan arbetslösheten för personer med högst grundskoleutbildning är 17,9 procent. Ofta är det samma personer i dessa två grupper det vill säga att många av de inskrivna utrikes födda också har en låg utbildning, men sambandet är långt ifrån fullständigt korrelerat.

Personer med arbetslöshetstider som understiger sex månader och överstiger 24 månader sjunker. Samtidigt ökar gruppen med arbetslöshetstider däremellan. Denna grupp ökar dessutom mer än övriga arbetslösa, vilket leder till att den sammanlagda arbetslösheten ökar.

Utmaningar på Stockholms läns arbetsmarknad

Att utmaningarna är många är något som nämnts i tidigare prognoser över arbetsmarknaden i länet. I prognosen fram till 2018 ser Arbetsförmedlingen tre tydliga utmaningar på Stockholms läns arbetsmarknad. Dessa är **Utrikes föddas inträde på arbetsmarknaden**, **Effektiv matchning** och att **Motverka långa tider i arbetslöshet**. För att utmaningarna inte ska bli hämmande för sysselsättningsutvecklingen är det viktigt att stärka de arbetslösas position på arbetsmarknaden. Framför allt gäller det grupper med låg utbildningsnivå och för utrikes födda.

Sammanfattningsvis ställer utmaningarna på Stockholms arbetsmarknad krav på mer samarbete mellan berörda aktörer för att möta utmaningarna. Arbetsförmedlingen kan inte som enskild aktör lösa de utmaningar som finns på länet arbetsmarknad. Utifrån den prognos som görs hösten 2017 är det viktigt att samverka mellan aktörer är långsiktig så att länet fortsätter vara tillväxtmotorn i Sverige.

Konjunkturläget i Stockholms län

Synkroniserad tillväxt i världsekonomin och högkonjunktur i Sverige

Under de senaste kvartalen har bilden för den globala ekonomin fortsatt att förbättras. Att den ekonomiska aktiviteten åter är stigande även i flera tillväxtekonomier är viktiga pusselbitar i denna utveckling. Utvecklingen är således tydligt synkroniserad och för första gången på tio år väntas i år samtliga OECD-länder visa positiv tillväxt. Under 2017 har även flertalet framåtblickande internationella enkätbaserade förtroendeindikatorer fortsatt att visa styrka vilket borgar för en bred positiv utveckling av den ekonomiska aktiviteten i världen också under 2018 och 2019.

Under 2017 har högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsatt att förstärkas. Aktiviteten i ekonomin fortsätter att vara hög och tillväxten har nu varit god under lång tid. Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar på en fortsatt tydlig optimism hos de privata arbetsgivarna. Såväl arbetsgivare inom de branscher som är mer beroende av den inhemska efterfrågan som inom de delar som påverkas mer av efterfrågan från utlandet förväntar sig en fortsatt god efterfrågan på varor och tjänster. Arbetsgivarna har även fortsatt mycket högt ställda anställningsplaner. Till detta kan läggas att stämningläget bland hushållen förstärkts ytterligare. Förutsättningarna för en fortsatt god utveckling av såväl tillväxten i ekonomin som av sysselsättningen är således goda. Detta innebär även att högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsätter att mogna under vår prognosperiod.

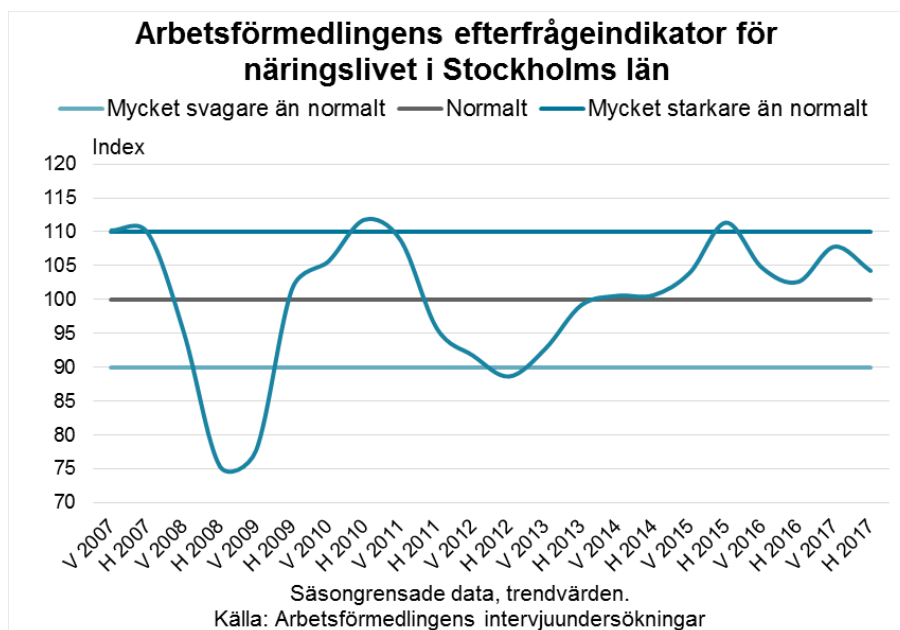
Dämpad men fortsatt god efterfrågan i Stockholms län

Trots mycket goda förutsättningar och ett positivt stämningläge i omvärlden är Stockholms läns arbetsgivare något mer försiktiga i sina framtidsplaner. Framför allt gäller det för det privata näringslivets efterfrågeförväntningar. För fjärde året i rad gör förvisso företagen i Stockholms län bedömningen att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka mer än normalt de kommande sex månaderna. Men det är trots allt en tydlig dämpning från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning från våren 2017.

Vad gäller efterfrågeförväntningarna skiljer Stockholms län ut sig från stora delar av övriga riket. Både Arbetsförmedlingens egen undersökning, men även Konjunkturinstitutets Konjunkturbarometer² visar på ett historiskt högt efterfrågeläge i riket. De län som tillsammans med Stockholm går mot strömmen och visar på en minskning i Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator är Jämtland, Gotland och Södermanland. Jämtland (index 97,7) är dock det enda län som visar ett efterfrågeläge under det normala.

---

² Konjunkturbarometern oktober 2017, Konjunkturinstitutet

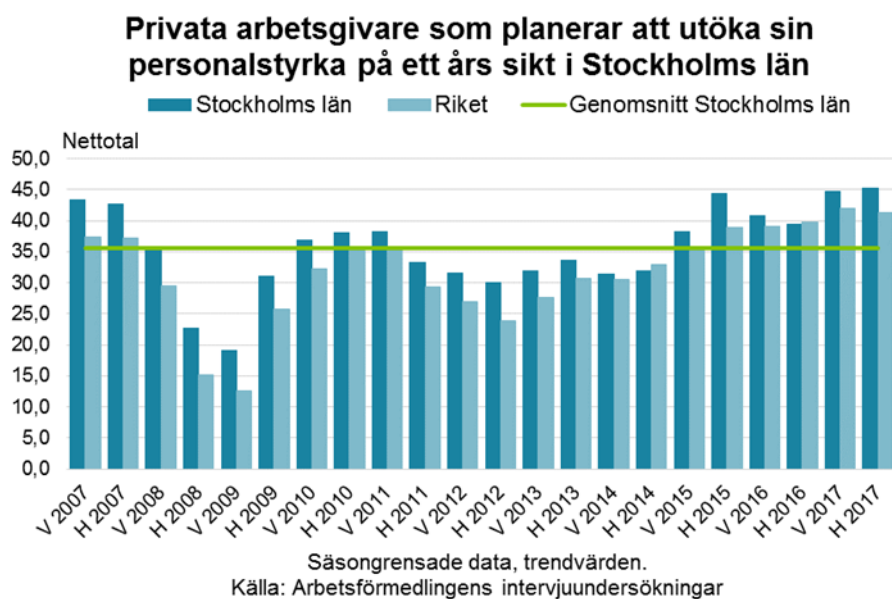
Precis som vid det senaste undersökningstillfället är det endast en liten andel av de tillfrågade företagen som tror på minskad efterfrågan. Skillnaden från vårens intervjuundersökning är snarare att fler företag nu än tidigare tror på en oförändrad, istället för stigande efterfrågan av sina varor och tjänster. Bland de offentliga arbetsgivarna i undersökningen är det helt oförändrat vad gäller bedömningen av deras tjänsteproduktion de närmsta sex månaderna. Drygt hälften av de tillfrågade verksamheterna tror på oförändrad efterfrågan och knappt 45 procent tror på ökad efterfrågan.

Fortsatt rekryteringsbehov hos länets arbetsgivare

Kapacitetsutnyttjandet bland länets privata arbetsgivare är kvar på en hög nivå. Precis som vid de två senaste prognostillfällena svarar över hälften av företagen att de endast kan öka produktionen av sina varor och tjänster med maximalt fem procent innan de måste utöka sin personalstyrka. Detta innebär att vi kan förvänta oss att den sysselsättningstillväxt vi sett de senaste åren kommer att fortsätta även under prognosperioden.

Diagrammet nedan visar att länets privata arbetsgivare har långt framskridna planer på att utöka sin personal. Inte någon gång, under det senaste decenniet, har arbetsgivarna uppvisat samma höga netttotal (45 procent) vad gäller rekryteringsplaner.³

³ Netttotal beskrivs i bilaga 2 i slutet av denna rapport.

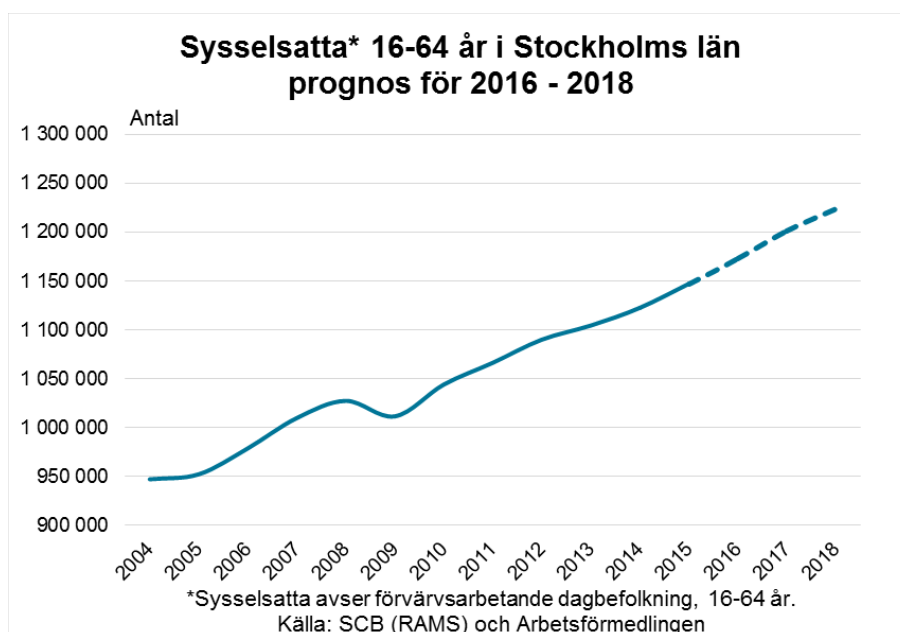
Till skillnad från vårens undersökning är det mer jämnt mellan de olika privata näringsgrenarna, men fortsatt är det **Hotell och restaurang, inkl. personliga och kulturella tjänster, Finansiell verksamhet och företagstjänster** samt **Tillverkning och utvinning, energi och miljö** som är de mest optimistiska näringsgrenarna. Vad gäller rekryteringsplanerna för de offentliga verksamheterna i Stockholms län under det närmsta året, har dessa dämpats något sedan vårens undersökning. Nettotalet för offentliga verksamheter som planerar utöka sin personalstyrka har sjunkit från 50 till 42 procent. Det är främst inom barnomsorg och grundskola som nettotalen sjunkit.

Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

Antalet sysselsatta fortsätter att öka

I Arbetsförmedlingens senaste prognos våren 2017, beskrevs en positiv sysselsättningsutveckling. Under perioden 2017 och 2018 prognosticerades att cirka 48 000 fler skulle sysselsättas i Stockholms län. Utifrån konjunkturläget, efterfrågeläget och företagens rekryteringsplaner som nämnts tidigare, tillsammans med de svar som lämnats i höstens intervjuundersökning ser Arbetsförmedlingen att denna prognos står sig. Troligt är att sysselsättningsutvecklingen till och med blir något högre än vad som tidigare beräknats. Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningsökningen för 2017 blir 29 000 och för 2018 23 000. Det vill säga 52 000 fler sysselsatta under perioden. Denna, något reviderade, prognos motsvarar en sysselsättningsstillväxt på 2,5 procent för 2017 följt av 1,9 procent 2018.

Samtliga näringsgrenar kommer under prognosperioden uppvisa tillväxt i sysselsättningen med ett undantag. Länets, till antal sysselsatta, minsta näringsgren – **Jordbruk, skogsbruk och fiske**, bedöms ligga still vad gäller sysselsättningen. Övriga näringsgrenar förväntas öka i antal sysselsatta. De näringsgrenar som andelsmässigt bedöms öka mest är **Byggverksamhet, Hotell och restaurang, inkl. Personliga och kulturella tjänster**, samt **Finansiell verksamhet och företagstjänster**. Samtliga näringsgrenar skulle potentiellt, utifrån efterfrågeläget och arbetsgivarnas vilja att anställa, kunna öka än mer. Men samtidigt ökar arbetskraftsbristen och sprider sig till allt fler branscher och yrken, vilket leder till att de arbetsgivare som vill och kan nyanställa får vänta längre innan de hittar rätt kompetens och i vissa fall helt får avstå från att rekrytera. Detta då efterfrågad kompetens inte står att finna.

Antal arbetslösa ökar, men fortsatt låg arbetslöshet

Stockholms län har under lång tid haft och har fortsatt en kraftig befolkningstillväxt. Till följd av detta ökar även antal personer i arbetskraften. En växande arbetskraft kan leda till en högre sysselsättningsgrad, men samtidigt till en ökande arbetslöshet.⁴ Den relativa arbetslösheten beror på vilken av dessa faktorer som utvecklas starkast.

Arbetsförmedlingen bedömer att antalet inskrivna arbetslösa kommer att öka med 1 900 personer fjärde kvartalet 2017 jämfört med samma kvartal 2016. Detta innebär att antalet arbetslösa kommer att uppgå till 70 600 personer. Eftersom även arbetskraften växer innebär det att den relativa arbetslösheten beräknas ligga still och hamna på 5,8 procent, precis som ett år tidigare. Mellan fjärde kvartalet 2017 och 2018 ökar arbetslösheten med ytterligare 2 600 personer. Arbetslösheten beräknas uppgå till 73 200 personer, vilket i relativa tal innebär en svag ökning av arbetslösheten till 5,9 procent i slutet av 2018.

Trots en tydlig sysselsättningstillväxt, som under perioden kommer vara bland den högsta i landet, bedöms Stockholms län vara ett av få län i riket som kommer öka sin arbetslöshet i både absoluta och relativa tal. Detta beror främst på den kraftiga befolkningstillväxten som ökar utbudet av arbetskraft. Exempelvis förväntas många av dem som fått uppehållstillstånd i Sverige fortsatt flytta till länet, då möjligheterna att erhålla en anställning är högre i Stockholms län än i många andra delar av riket. En annan betydande faktor är att en stor andel av de individer som redan är inskrivna på Arbetsförmedlingen och bland de som kommer att skrivas in under prognosperioden saknar den kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden. Dessa individer

⁴ Arbetslöshet avser antalet inskrivna arbetslösa som andel av den registrerade arbetskraften 16-64 år. Inskrivna arbetslösa definieras som summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd 16-64 år. Registerbaserad arbetskraft definieras som summan av inskrivna arbetslösa och förvärvsarbetande nattbefolkning 16-64 år enligt RAMS 2015.

kommer ha svårare att erhålla ett arbete och därmed generellt få längre inskrivningstider än tidigare.

Stockholms län fortsatt viktigt för rikets tillväxt.

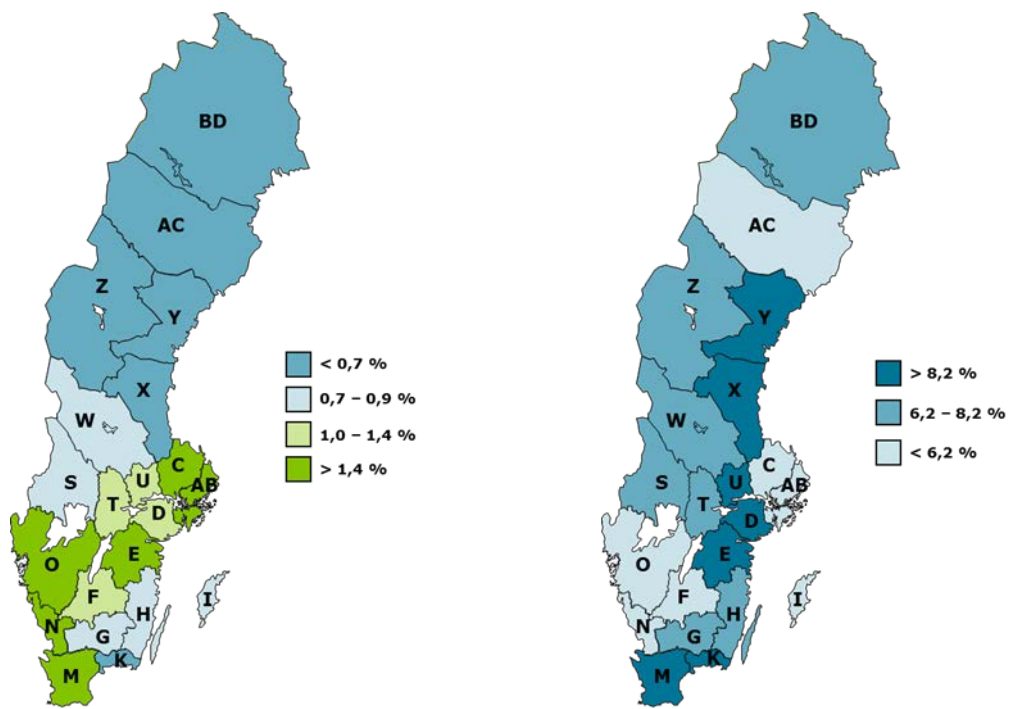
Under 2017 förväntas antalet sysselsatta i hela Sverige öka med totalt cirka 87 000 personer för att under 2018 öka ytterligare med cirka 68 000 personer. Samtliga län i riket förväntas bidra till sysselsättningstillväxten, men på grund av skillnader i storlek, sammansättning av näringsgrenar etc. kommer länen bidra i olika utsträckning till den totala tillväxten. Västra Götalands, Stockholms, och Skåne län förväntas ha den största relativa sysselsättningstillväxten under prognosperioden.

Sysselsättningen i Stockholms län förväntas öka med 2,5 procent 2017 och 1,9 procent 2018. Denna tillväxt motsvarar 29 000 respektive 23 000 fler sysselsatta för de prognosticerade åren. Det innebär att Stockholms län står för en dryg tredjedel av hela landets sysselsättningstillväxt.

Det vänstra diagrammet på nästa sida visar den förväntade procentuella sysselsättningsförändringen mellan kvartal 4 2017 och kvartal 4 2018. Det högra diagrammet visar den förväntade relativa arbetslöshetsnivån för samtliga län kvartal 4 2018.

Förväntad procentuell sysselsättningsförändring (16-64 år) mellan kvartal 4 2017 och kvartal 4 2018

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, prognos kvartal 4 2018

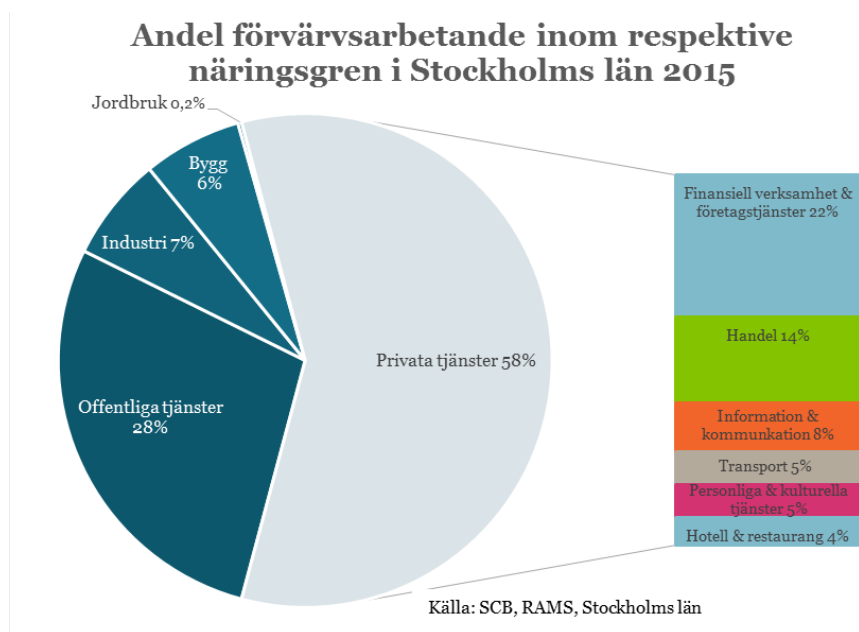
AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrboten

Näringsgrenar

En varierande arbetsmarknad med tyngdpunkt på den diversifierade näringsgrenen privata tjänster ger Stockholms läns arbetsmarknad en god tillväxtpotential. Som effekt får detta att sysselsättningsutvecklingen inte är beroende av någon enskild del av ekonomin. Historiskt har det visats sig bland annat i en snabb återhämtning efter finanskrisen 2008-2009 och en god motståndskraft i den lägre efterfrågan som eurokrisen förde med sig 2013. Mellan åren 2008 och 2015 har sysselsättningstillväxten i Stockholms län i genomsnitt varit 1,6 procent.

Arbetsmarknaden i Stockholms län sysselsätter totalt cirka 1 147 000⁵ personer, vilket motsvarar 26 procent av samtliga sysselsatta i riket. Av de sysselsatta i Stockholms län har över hälften (56 procent) sin arbetsplats i Stockholms kommun.

Branscherna inom den privata tjänstesektorn står för totalt 58 procent av samtliga sysselsatta i länet, vilket är den högsta andelen bland alla län i riket. Näst störst är den offentliga tjänsten med 28 procent följt av industrin och byggverksamhet som omfattar 7 respektive 6 procent av alla sysselsatta. Lägst andel sysselsatta återfinns inom jord- och skogsbruket som endast sysselsätter 0,2 procent av alla som arbetar i länet.⁶ Nedan visas fördelningen av näringsgrenarna i sin helhet.

I följande avsnitt redovisas bedömningen för branschernas efterfråge- och sysselsättningsutveckling avseende prognosåren 2017 och 2018. Analyserna bygger på svaren från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning för alla näringsgrenar och branscher i Stockholms län som genomförts under hösten 2017.

⁵ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år, 2015.

⁶ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år, 2015.

Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbruk har under en lång period haft en svag tillväxt i Stockholms län. Antalet sysselsatta har minskat och 2015 sysselsatte näringsgrenen drygt 2 800 personer, vilket motsvarar 0,2 procent av samtliga sysselsatta i Stockholms län. Näringsgrenen är den minsta även i övriga riket med 1,5 procent av samtliga sysselsatta. Mellan åren 2014 och 2015 registrerades en mindre nedgång i antalet sysselsatta.⁷ Förklaringar till sysselsättningsminskningen kan bero på exempelvis svårigheter att attrahera arbetskraft samt fortsatta rationaliseringar inom jord- och skogsbruket.

I Lantbruksbarometern som LRF Konsult ger ut varje år har de flesta av deras sju regioner i landet negativa förväntningar vad gäller nettolönsamhet. Lägst bland samtliga av dessa regioner är den region där bland annat Stockholms län ingår. Drygt 10 procent av lantbrukarna i regionen har i Lantbruksbarometern uppgett att verksamheten går så dåligt att den oftast går med förlust, eller att de kommer bli tvungna att lägga ned verksamheten helt.⁸

Andelen företag som tror på en ökad efterfrågeutveckling har minskat sedan vårens undersökning. Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar att fler företag nu än tidigare tror på en oförändrad, istället för ökande efterfrågan av sina varor och tjänster. Vidare framkommer det att arbetsgivarna upplevt en större brist på arbetskraft vid rekrytering de senaste sex månaderna, 39 procent, jämfört med vårens intervjuundersökning 25 procent. Andelen arbetsgivare som planerar att utöka sin personalstyrka de kommande ett och två åren har ökat. Anställningsplanerna är särskilt starka på ett års sikt och tydligt över det historiska genomsnittet.

Arbetsförmedlingens bedömning är att antalet sysselsatta kommer att minska något under 2017 för att sedan öka svagt 2018. Eftersom näringsgrenen endast står för 0,2 procent av samtliga jobb i länet blir effekten på det totala antalet jobb mycket liten.

Industri

Antalet sysselsatta inom industrin var 78 400 personer 2015, vilket motsvarar 7 procent av samtliga sysselsatta i länet. Stockholms län skiljer sig från övriga riket där drygt 13 procent av de förvärvsarbetande sysselsätts inom näringsgrenen.⁹ I diagrammet nedan visas andelen sysselsatta inom industrin för länets samtliga kommuner. Den största delen av industrin i länet är baserad i Södertälje och koncentreras kring fordons- och läkemedelsindustrin. Där arbetar drygt var tredje person inom industrin. De klart dominerande arbetsgivarna i kommunen är Scania och AstraZeneca.

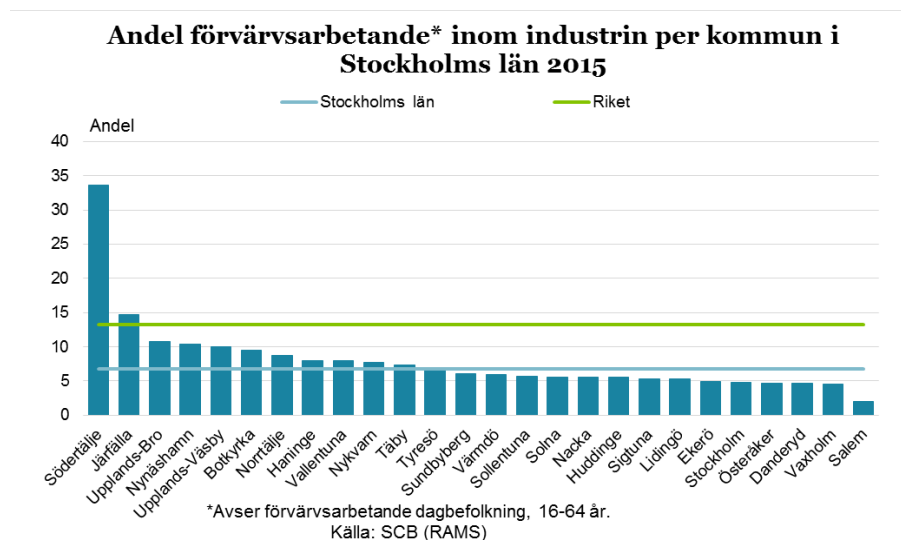
Industrin är mycket konjunkturkänslig och detta syns tydligt i länets sysselsättningssiffror över tid. Mellan åren 2008 och 2015 har antalet sysselsatta inom industrin i Stockholms län sjunkit med i genomsnitt 1,4 procent per år. Främst beror minskningen av ett kraftigt ras i sysselsättningen under åren 2008 och 2009. Däremot har man inte kunnat se samma

⁷ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år, 2015.

⁸ Lantbruksbarometern 2017, LRF Konsult.

⁹ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år, 2015.

återhämtning under perioder med bättre konjunktur. Under 2015 ökade dock sysselsättningen för andra gången sedan 2008. Ökningen var dock marginell (0,4 procent), vilket motsvarar cirka 300 personer.¹⁰ Företagen anpassar och effektiviserar sin produktion, produktionen flyttas utomlands, vid produktionstoppar tar man in personal från bemanningsföretagen.

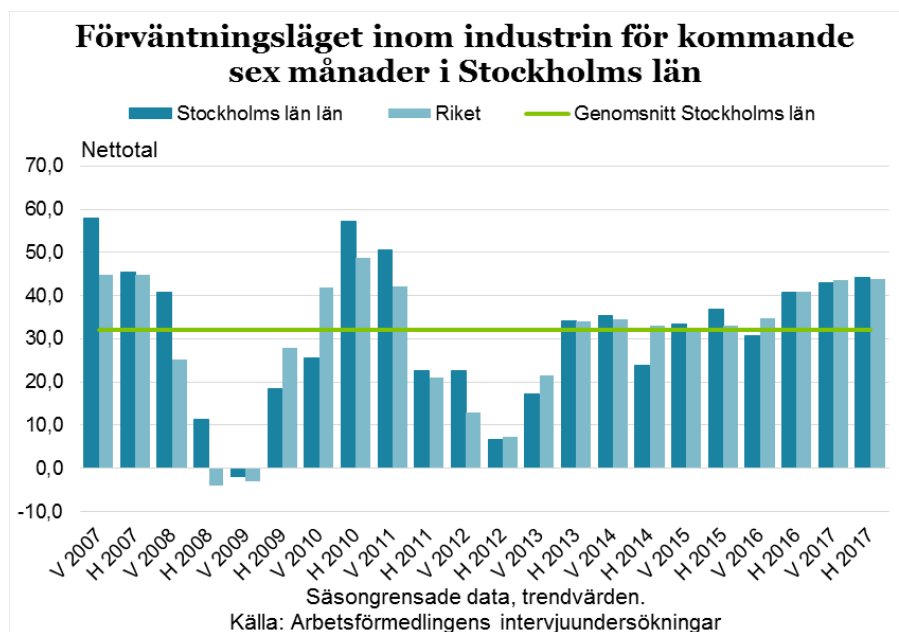

Positiva tongångar inom industrin

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar att industriföretagen upplever brist på arbetskraft. I höstens undersökning rapporterar 33 procent av arbetsgivarna i länet att de upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering de senaste sex månaderna. Bristen på utbildad och erfaren arbetskraft är dock inte generell utan är begränsad till vissa yrkesgrupper. Framst rör detta tekniker och ingenjörer och bristen för dessa yrkesgrupper väntas tillta. Parallellt väntas bristen på kvalificerad yrkespersonal inom produktionen fortsätta att öka. Sju av tio arbetsgivare rapporterar om att det tagit längre tid att rekrytera än normalt. Den vanligaste åtgärden för att möta rekryteringssvårigheterna är att låta befintlig personal arbeta mer eller att planerad expansion skjuts på framtiden.

Kapacitetsutnyttjandet bland länets industriföretag är fortsatt hög, vilket indikerar att det finns ett behov av att rekrytera personal för att kunna öka produktionen ytterligare. Industriföretagen i länet planerar att utöka sin personalstyrka. Anställningsplanerna är särskilt optimistiska på ett års sikt, där närmare hälften av arbetsgivarna planerar att utöka sin personalstyrka.

¹⁰ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år, 2015

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning för industrin, visar att företagens förväntningar om utvecklingen av efterfrågan de kommande sex månaderna, har förstärkts något sedan vårens undersökning. I likhet med Arbetsförmedlingens bedömning av efterfrågeutvecklingen har Konjunkturinstitutets barometerindikator för industrin visat väldigt höga förväntningssiffror.¹¹ Därmed pekar flera indikatorer på ett fortsatt positivt stämningsslag inom industrin.

Arbetsförmedlingens samlade bedömning är att antalet sysselsatta kommer att öka under prognosperioden med tonvikt på innevarande år. Ökningen av antalet sysselsatta kommer med andra ord endast till viss del återspegla den optimism som avspeglar sig inom industrin. Som tidigare nämnts beror det bland annat på effektivare produktionsmetoder, inhyrd personal och arbetskraftbrist.

¹¹ Konjunkturbarometern, oktober 2017, Konjunkturinstitutet.

Byggverksamhet

Antalet sysselsatta inom byggverksamhet var drygt 74 400 personer, eller 6 procent av samtliga sysselsatta i Stockholms län. I diagrammet nedan visas andelen sysselsatta inom byggverksamhet för länets samtliga kommuner. I en jämförelse mellan Stockholms län och övriga riket är andelen sysselsatta inom byggverksamhet endast marginellt större på riksnivå (6 jämfört med 7 procent). Sysselsättningen ökade med 3 500 personer (5 procent) i Stockholms län mellan 2014 och 2015. Byggverksamheten har haft en positiv sysselsättningsutveckling sedan 2010 i Stockholms län.¹²

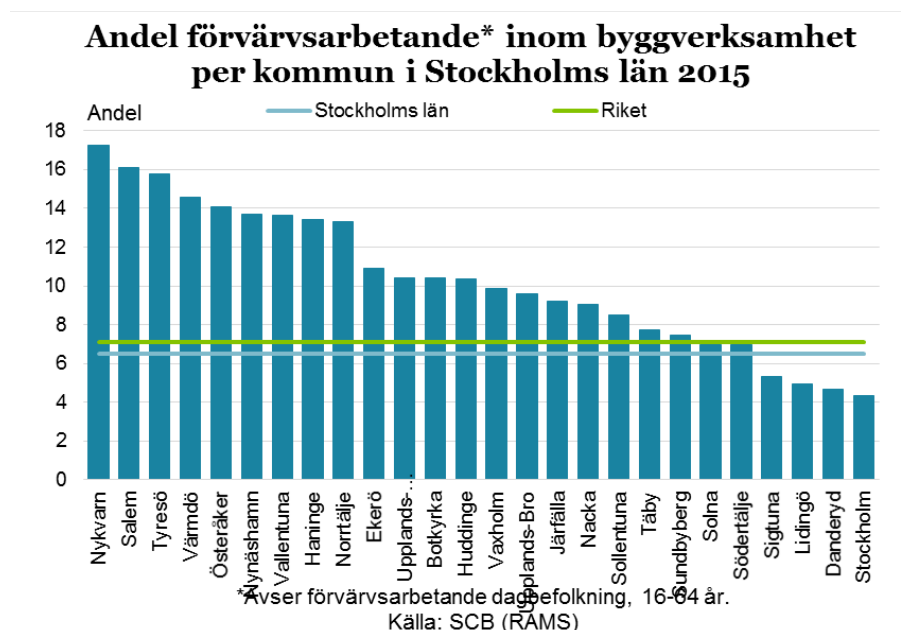
Byggverksamheten inom Stockholms län har utvecklats starkt under flera års tid och bostadsbyggandet är på nya rekordnivåer. Samtidigt avlöser infrastruktursatsningarna varandra. Exempelvis invigdes citybanan för pendeltågstrafik under sommaren. Andra stora projekt fortsätter drivas och andra är i olika delar av respektive uppstartsfas. Bostadsbyggandet ökar och enligt länsstyrelsen i Stockholm län bedöms 24 100 bostäder påbörjas 2017 och under 2018 är motsvarande siffra 28 000 bostäder.¹³ Trots det kraftigt ökande bostadsbyggandet bedömer samtliga av länets kommuner att dagens bostadsbrist kommer att kvarstå även om tre år. På senare tid har det kommit flera indikationer på att bostadsbyggandet har varit något överprognosticerat. Det är ännu svårt att uttala sig om, men eventuellt kan detta få effekt på antalet sysselsatta i näringsgrenen, både på kort och lång sikt.

Då endast ett fåtal väljer att utbilda sig inom bygg- och anläggningsprogrammet på gymnasiet och att det även är få nya på arbetsmarknaden med akademisk examen inom byggverksamhet, måste det finnas andra förklaringar till den kraftiga ökningen av antalet sysselsatta inom näringsgrenen. Det som ligger närmast till hands är att byggarbetare från våra grannländer i Europa, som tidigare kommit till Sverige för att under en kortare tid arbeta, nu i större utsträckning väljer att stanna en längre tid, mycket till följd av den goda arbetsmarknaden.

---

¹² SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år, 2015.

¹³ Länsstyrelsen i Stockholms län, Bostadsmarknadsenkäten 2017.

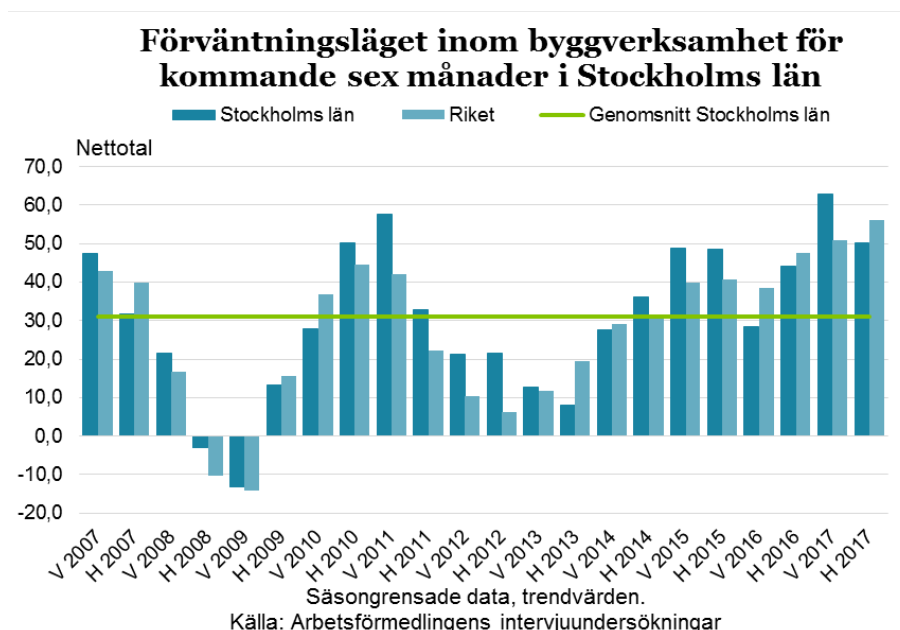

Bristen på arbetskraft ökar bland arbetsgivarna

Bristen på arbetskraft inom byggsektorn fortsätter att öka, en utveckling som pågått under lång tid. I höstens undersökning rapporterar 52 procent av arbetsgivarna att de upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering de senaste sex månaderna. Motsvarande andel i våras var 44 procent. Andelen arbetsgivare som i Arbetsförmedlingens intervjuundersökning uppger brist på arbetskraft är därmed den högsta sedan mätningarna startade. Den stora bristen på arbetskraft bekräftas såväl av Konjunkturinstitutets barometerundersökning som Sveriges byggindustriers konjunkturrapport.

Kapacitetsutnyttjandet inom byggverksamheten fortsätter att öka. Över hälften av arbetsgivarna, 53 procent, uppgav att de inte kan öka produktionen alls utan att anställa mer personal. Bristen på arbetskraft får därmed en rad konsekvenser för arbetsgivarna inom byggsektorn. Den främsta konsekvensen är att arbetsgivarna får tacka nej till order. Utöver detta finns det ytterligare konsekvenser som att befintlig personal får arbeta mer. Anställningsplanerna är fortsatt höga inom byggverksamhet, även om fler arbetsgivare tror på en oförändrad personalstyrka jämfört med vårens undersökning. Anställningsplanerna bland arbetsgivarna har därmed dämpats till följd av den ökade bristen på arbetskraft.

Bristen på arbetskraft bedöms öka ytterligare under prognosperioden. Rekryteringsproblemen väntas bli stora bland flertalet yrkesgrupper inom näringsgrenen, bland annat arbetsledare och ingenjörer men också bland kvalificerade yrkesarbetare med yrkesbevis som exempelvis betongarbetare, snickare och träarbetare samt VVS-montörer.

Förväntningsläget inom byggverksamheten, som illustrerar företagens förväntningar om utvecklingen av efterfrågan de kommande sex månaderna, har dämpats sedan vårens undersökning. Stämmningsläget är fortsatt mycket positivt vad gäller efterfrågeutvecklingen av företagens varor och tjänster och ligger tydligt över det historiska genomsnittet. Även på ett års sikt är arbetsgivarna positiva kring efterfrågeutvecklingen av deras varor och tjänster.

Arbetsförmedlingen samlade bedömning är att antalet sysselsatta kommer fortsätta att öka under prognosperioden. Den största ökningen kommer ske under innevarande år och sedan avta något under 2018.

Privata tjänster

Den privata tjänstesektorn samlar en rad branscher som sinsemellan skiljer sig åt. Näringsgrenen är den enskilt största såväl i Sverige som i Stockholms län. På riksnivå arbetar cirka 44 procent av samtliga sysselsatta inom näringsgrenen. Andelen i Stockholms län är 58 procent, vilket motsvarar 662 000 personer. Den största branschen inom den privata tjänstesektorn är finansiell verksamhet och företagstjänster, där återfanns 22 procent av de sysselsatta 2015. Handeln sysselsatte 14 procent, medan information och kommunikation sysselsatte 8 procent. Branscherna transport respektive personliga och kulturella tjänster sysselsatte 5 procent vardera. Inom hotell och restaurang återfanns 4 procent av de sysselsatta.¹⁴

Sysselsättningsutvecklingen har ökat i god takt under lång tid. Den genomsnittliga årliga sysselsättningstillväxten har legat på 1,9 procent mellan åren 2008 och 2015. Under 2015 ökade antalet sysselsatta med 13 700 personer, vilket motsvarar 2,1 procent.¹⁵

Sigtuna, Stockholm och Sundbyberg har den högsta andelen sysselsatta inom den privata tjänstesektorn, vilket framgår i nedanstående diagram. Att Sigstuna placerar sig högst upp beror nästan uteslutande på Arlanda med omnejd som sysselsätter ett mycket stort antal personer. Stockholm stad är kraftigt dominerande vad gäller sysselsatta inom IT, handel, finansiell verksamhet etc.

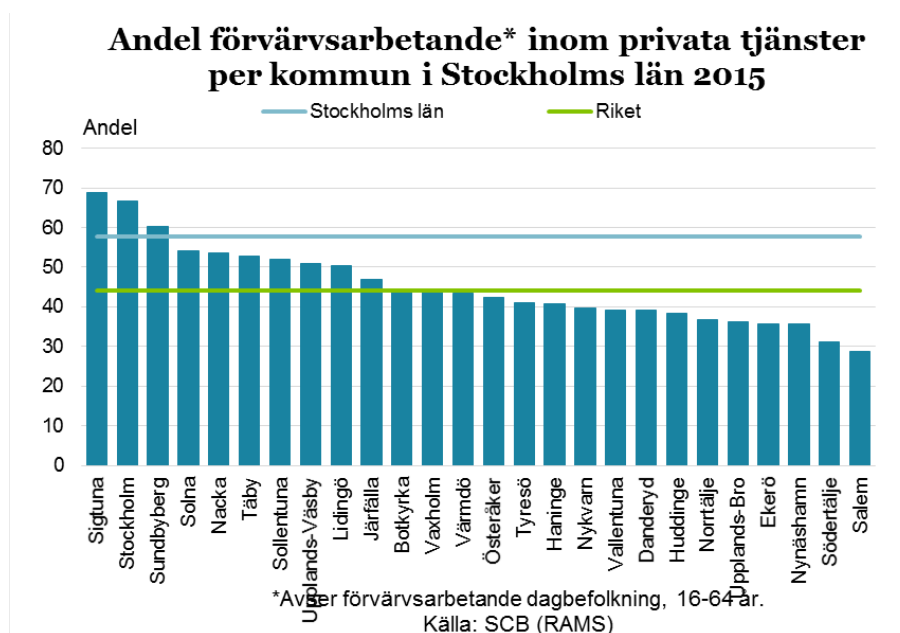
Företagsklimatet för nya företag att etablera sig i Stockholms län är mycket god. Bland annat placerar sig Stockholm som tvåa över världens alla regioner på startup-scenen. Företag som Skype, Klarna och Spotify är bara några exempel på företag som lyckats etablera sig globalt och som från start hade sin bas i Stockholm. I internationella jämförelser placerar sig alltså Stockholm som tvåa, endast slagen av Silicon Valley, men före städer som London och Los Angeles.¹⁶

---

¹⁴ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning 16-64 år, 2015.

¹⁵ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning 16-64 år, 2015.

¹⁶ Stockholm 2017 Full fart framåt, Rapport 2016:27, Länsstyrelsen i Stockholms län.

Fortsatt optimistisk framtidstro bland arbetsgivarna

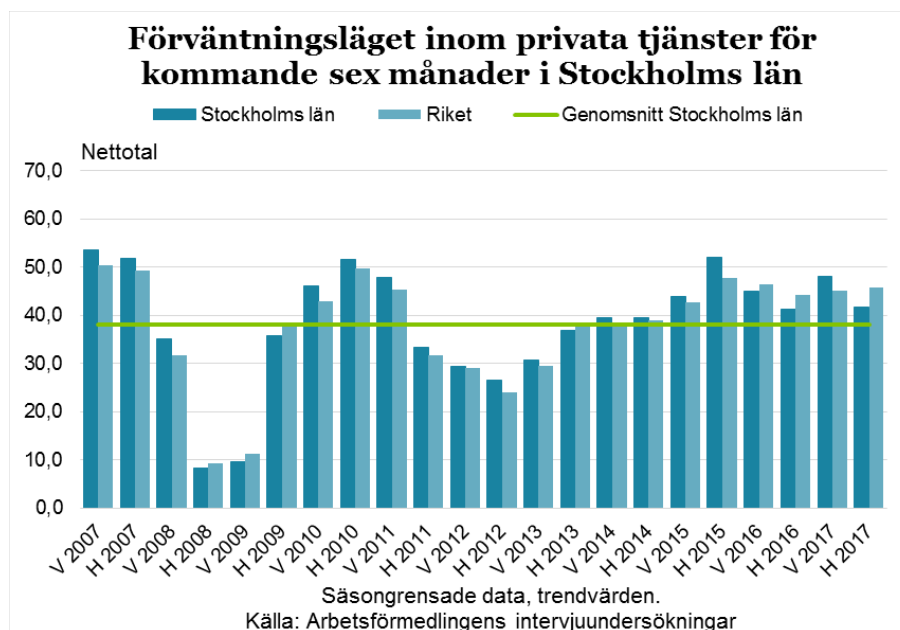
Förväntningarna inom den privata tjänstesektorn är fortsatt optimistiska. I nedanstående diagram visas förväntningsläget inom privata tjänster för kommande sex månader i Stockholms län. Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar att fler företag tror på en oförändrad, istället för ökande efterfrågan på sina varor och tjänster. Förväntningsläget ligger något över det historiska genomsnittet, men har dämpats sedan vårens undersökning. Inom respektive delbransch har arbetsgivarna fortsatt en positiv framtidstro, men det finns skillnader jämfört med vårens undersökning.

Hushållens ekonomi bedöms bli fortsatt stark vilket bidrar till en ökad efterfrågan av privata tjänster. Samtidigt fortsätter befolkningen i Stockholms län att öka i god takt. Detta ger främst avtryck i de delbranscher som är knutna till den privata konsumtionen, framför allt handeln och hotell och restaurang samt kulturella tjänster. Därtill kommer även de mer exportinriktade delbranscherna att ge ett bidrag under prognosperioden. Sedan en tid tillbaka har den svenska tjänsteexporten ökat, vilket lett till att de företag i länet som har en internationell inriktning går allt bättre. Framför allt handlar det om företag som erbjuder teknik- och företagsinriktade tjänster.

Bristen på arbetskraft är fortsatt ett problem för arbetsgivare inom den privata tjänstesektorn. Det är dock stora skillnader mellan de olika delbranscherna och bristen kan inte beskrivas som något generellt problem inom näringsgrenen. I Arbetsförmedlingens intervjuundersökning uppgav 35 procent av arbetsgivarna att de upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering de senaste sex månaderna. Det är en ökning med 5 procentenheter jämfört med vårens undersökning. I mätningarna uppges bristen vara störst inom transport samt information och kommunikation, lägst är den inom handeln.

Sammantaget är Arbetsförmedlingens bedömning att antalet sysselsatta inom den privata tjänstesektorn kommer att öka under både 2017 och 2018. Den största ökningen sker under

2017 för att sedan avta något under 2018. De delbranscher inom näringsgrenen som främst kommer att driva sysselsättningstillväxten är finansiell verksamhet och företagstjänster, hotell- och restaurangverksamhet samt information och kommunikation. Även inom delsektorerna handel och transport förväntas en tillväxt av antalet sysselsatta, men med en något lägre utvecklingstakt än i övriga näringsgrenar.

I avsnitten nedan följer en mer utförlig beskrivning av Arbetsförmedlingens bedömning av utvecklingen för respektive bransch inom den privata tjänstesektorn.

Finansiell verksamhet och företagstjänster

Finansiell verksamhet och företagstjänster är den största, men också den mest heterogena delbranschen inom näringsgrenen. Förutom finans- och försäkringsverksamhet och företagstjänster såsom personaluthyrningsverksamhet och verksamhet inom redovisning, marknadsföring och juridik ryms även fastighetsbolag och fastighetsservice, forskning och utveckling samt verksamhet vid huvudkontor. Sysselsättningsutveckling har ökat i god takt under flera år och totalt arbetar 251 700 personer inom delbranschen, vilket motsvarar 22 procent av samtliga sysselsatta inom länet. Mellan åren 2008 och 2015 har den genomsnittliga årliga jobbtillväxten varit 2,6 procent.¹⁷

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar att stämningläget fortsatt är positivt. Efterfrågeutvecklingen de senaste sex månaderna har legat på en fortsatt hög nivå och över det historiska genomsnittet. Förväntningarna är fortsatt positiva vad gäller utvecklingen av efterfrågan på företagens varor och tjänster både på sex och tolv månaders sikt. Andelen företag som planerar att utöka sin personalstyrka det kommande året har ökat sedan vårens undersökning. Bristen på arbetskraft inom delbranschen har ökat och fyra av tio arbets-

¹⁷ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning 16-64 år, 2015.

givare, 37 procent, uppgav att de upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering de senaste sex månaderna. Konsekvenserna av en ökad arbetskraftsbrist är att det tog längre tid än normalt att rekrytera samt att befintlig personal fick arbeta mer.

Arbetsförmedlingens bedömning är att antalet sysselsatta inom delbranschen kommer att öka både under 2017 och 2018. Den största ökningen kommer ske under innevarande år för att sedan avta under 2018.

Handel

Handeln är med sina 155 000 sysselsatta den näst största delbranschen inom den privata tjänstesektorn i Stockholms län. Antalet sysselsatta motsvarar 14 procent av samtliga sysselsatta i länet. Delbranschen inkluderar verksamheter som detaljhandeln, partihandel samt handel med och reparation av motorfordon. Den genomsnittligt årliga jobbtillväxten mellan 2008 och 2015 har legat på 1,2 procent, vilket är lägre än den genomsnittliga utvecklingen för den privata tjänstenäringen.¹⁸

Efterfrågeutvecklingen inom handeln har dämpats och arbetsgivarna är inte lika optimistiska kring utvecklingen som vid vårens undersökning. Stämningläget är dock fortsatt optimistiskt vad gäller efterfrågan på företagets varor och tjänster, både de kommande sex månaderna samt sex-tolv månader framöver. Framför allt är företagen inom parti- och detaljhandel mest optimistiska vad gäller efterfrågeutvecklingen.

De senaste årens sysselsättnings- och reallöneökningar, tillsammans med det låga ränteläget, har gett hushållen utrymme att öka sin konsumtion. Denna utveckling börjar långsamt avmattas och exporten tar över som den främsta komponenten till en ökad BNP. Effektiviseringar inom dagligvaruhandeln, ökad e-handel och konkurrens från utlandet leder till en dämpning av sysselsättningstillväxten, trots goda ekonomiska förutsättningar.

Inom handeln har många anställda tim- eller deltidsanställningar, vilket innebär att arbetsgivare i många fall kan möta uppgångar i efterfrågan genom att låta befintlig personal arbeta mer. Anställningsplanerna är fortsatt optimistiska samtidigt som andelen arbetsgivare som rapporterar om brist på arbetskraft vid rekrytering ökat. Även i konjunkturinstitutets mätningar har bristen på arbetskraft inom handeln stigit trots att antalet anställda har ökat.¹⁹

Arbetsförmedlingens samlade bedömning är att antalet sysselsatta inom handeln kommer att öka under både 2017 och 2018. Den största ökningen kommer ske under 2017 för att sedan avta 2018.

Information och kommunikation

Näringsgrenen information och kommunikation innefattar både IT-branschen och förlags- och medieverksamhet. Antalet sysselsatta inom delbranschen är 86 500 personer, vilket motsvarar 8 procent av samtliga sysselsatta i Stockholms län. Stockholm län är Sveriges odiskutabla centra för delbranschen och omkring hälften av samtliga sysselsatta arbetar i

¹⁸ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning 16-64 år, 2015.

¹⁹ Konjunkturbarometern, oktober 2017, Konjunkturinstitutet.

länet. Mellan åren 2008 och 2015 har den genomsnittliga årliga sysselsättningstillväxten varit 1,3 procent.²⁰

I Arbetsförmedlingens intervjuundersökning är arbetsgivarna fortsatt positiva vad gäller efterfrågeutvecklingen. Andelen arbetsgivare som rapporterar om en ökad efterfrågan av deras varor och tjänster de kommande sex månaderna har dock dämpats något sedan vårens undersökning. Anställningsplanerna inom delbranschen är fortsatt optimistiska. Bristen på arbetskraft är dock fortsatt hög. Även om andelen arbetsgivare som rapporterat om brist på arbetskraft vid rekrytering minskat sedan vårens undersökning. Störst är problemen vid rekrytering av olika typer av IT-specialister. Konsekvensen av arbetskraftsbristen är att befintlig personal får arbeta mer, samt att företagen får hyra in bemanningsföretag.

Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta inom information och kommunikation kommer att öka under både 2017 och 2018. Den största ökningen kommer ske 2017 för att sedan avta något under 2018. Sysselsättningstillväxten är dock högre än genomsnittet för de senaste åren.

Transport

Antalet sysselsatta inom delbranschen transport är 58 000 personer, vilket motsvarar 5 procent av samtliga sysselsatta i Stockholms län. Här ingår både transport- och magasineringsföretag samt post- och kurirverksamhet. Mellan åren 2008 och 2015 har den genomsnittliga årliga sysselsättningsutvecklingen varit endast 0,1 procent. Antalet sysselsatta sjönk med 600 personer mellan 2014 och 2015, vilket motsvarande 1,1 procent.²¹ Tillsammans med näringsgrenen jord- och skogsbruk var transport de näringsgrenar som minskade antalet anställda och därmed gick emot utvecklingen på Stockholms läns arbetsmarknad.

Förväntningsläget bland arbetsgivarna inom delbranschen är fortsatt positivt och 40 procent av arbetsgivarna tror på en ökad efterfrågeutveckling vad gäller deras varor och tjänster de kommande sex månaderna. Utvecklingen för transportnäringen är till stor del beroende av utvecklingen inom andra näringsgrenar såsom handeln och byggsektorn. Framför allt gäller det i synnerhet varutransportsidan. Det starka läget inom byggsektorn och handeln bedöms påverka transportbranschen positivt. Andelen arbetsgivare som planerar att utöka sin personalstyrka de kommande året har ökat. Samtidigt rapporterar nästan hälften av arbetsgivarna om att bristen på arbetskraft vid rekrytering de senaste sex månaderna har ökat. Framför allt är bristen påtaglig vad gäller rekrytering av yrkesgrupper som buss- och lastbilsförare. Konsekvensen av bristen på arbetskraft blev att produktionen minskade, företagen fick tacka nej till order, samt att befintlig personal fick arbeta mer.

Sammantaget bedömer Arbetsförmedlingen en svag sysselsättningstillväxt inom näringsgrenen för 2017 och 2018. Betydligt lägre än övriga näringsgrenar i Stockholms län.

²⁰ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning 16-64 år, 2015.

²¹ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning 16-64 år, 2015.

Hotell och restaurang, samt personliga och kulturella tjänster

Tillsammans sysselsätter delbranscherna hotell- och restaurangverksamhet samt kulturella och personliga tjänster 110 600 personer, vilket motsvarar cirka 10 procent av samtliga sysselsatta inom Stockholms län. Personliga och kulturella tjänster är något större än hotell- och restaurangverksamhet (59 100 respektive 51 500 sysselsatta). Antalet sysselsatta har ökat under lång tid och hotell- och restaurangverksamhet har historiskt den största procentuella sysselsättningstillväxten. Mellan 2008 och 2015 växte hotell- och restaurangverksamhet med i genomsnitt 4,2 procent.

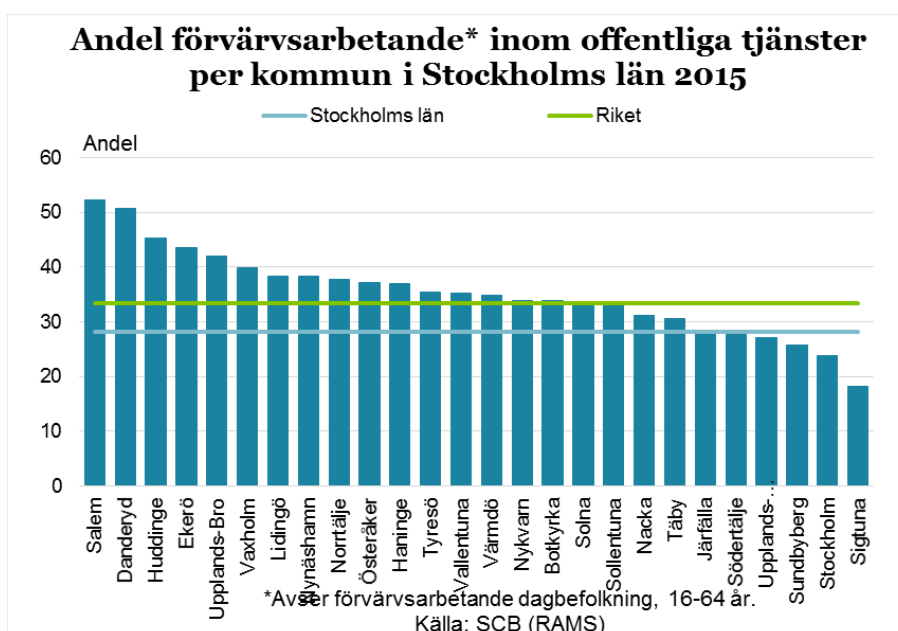
Förväntningsläget är fortsatt mycket positivt och 59 procent av arbetsgivarna tror att efterfrågan av deras varor eller tjänster kommer att öka de kommande sex månaderna. Både den ekonomiska utvecklingen för såväl företag som hushåll kan vara bakomliggande faktorer till det positiva stämningläget. Samtidigt visar Arbetsförmedlingens undersökning att 44 procent av arbetsgivarna planerar att utöka sin personalstyrka de kommande året. Bristen på arbetskraft vid rekrytering de senaste sex månaderna har dock ökat sedan vårens undersökning. Inom restaurangverksamhet är det främst bristen på kockar som är tydligast. Arbetskraftsbristen får konsekvenser som att det tog längre tid än normalt att rekrytera, att man sänkte kraven på yrkeserfarenhet samt att befintlig personal fick arbeta mer.

Arbetsförmedlingens bedömning för de båda näringsgrenarna är att sysselsättnings-tillväxten kommer att vara fortsatt mycket stark under både 2017 och 2018. Tyngdpunkten av tillväxten kommer att ligga under 2017. Även under 2018 kommer tillväxten att vara stark och ligga i linje med den genomsnittliga tillväxten för näringsgrenarna.

Offentliga tjänster

Den offentliga tjänstesektorn består av verksamhetsområdena utbildning, vård och omsorg samt offentlig förvaltning och försvar. Offentligt finansierade verksamheter kan drivas i privat eller offentlig regi. Nästan hälften av verksamheterna i länet inom utbildning samt vård och omsorg bedrivs i privat regi. För övriga riket är det en fjärdedel av dessa tjänster som bedrivs i privat regi.

Den offentliga tjänstesektorn sysselsätter 324 000 personer i Stockholms län, vilket motsvarar drygt 28 procent av den sysselsatta befolkningen i länet.²² Många av länets stora arbetsgivare finns inom den offentliga tjänstesektorn, exempelvis Stockholms läns landsting (44 000 anställda) och Stockholms stad (40 000 anställda), vilket även är några av landets största.

Sysselsättningsutvecklingen inom offentliga verksamheter i Stockholms län har ökat i god takt de senaste åren. Mellan åren 2014 och 2015 ökade antalet sysselsatta med 7 000 personer, vilket motsvarar en procentuell ökning på 2,2 procent. Precis som föregående år var det verksamhetsområdet vård och omsorg som växte allra starkast med 2,6 procent.²³

Utifrån den demografiska utvecklingen med både ett ökat antal unga och äldre ser Arbetsförmedlingen en fortsatt stark sysselsättningstillväxt inom näringsgrenen under prognosperioden. Framför allt för att kunna möta det växande behovet inom utbildning, vård och omsorg. Antalet nyanlända som får uppehållstillstånd och blir kommunplacerade runt om i länet är fortsatt hög. Det ökade flyktningmottagandet sedan hösten 2015 avspeglar sig även i en ökad efterfrågan på offentliga tjänster. Med rätt insatser som vägledning, validering och utbildning, kommer Stockholms län att kunna få ett tillskott av arbetskraft inom fler-

²² SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år, 2015.

²³ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år, 2015.

talet näringsgrenar, inte minst inom offentliga tjänster. Som följd kan den kraftiga brist-situationen dämpas och troligtvis leda till en ökad sysselsättning. Därigenom ges större möjligheter att behålla en god nivå av utbudet och kvalitet inom välfärden.

Svårt att hitta rätt kompetens för offentliga arbetsgivare

Sedan hösten 2013 har andelen offentliga arbetsgivare inom näringsgrenen som upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering ökat kraftigt. Bristtalen är på den högsta nivån sedan mätningarna startade. Närmare sju av tio, 67 procent, av arbetsgivarna inom den offentliga tjänstesektorn rapporterar att de upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering de senaste sex månaderna. För de privata arbetsgivarna inom utbildning samt vård och omsorg är brist-talen generellt lägre än för de offentliga arbetsgivarna. Andelen av de privata arbetsgivarna som upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering de senaste sex månaderna har minskat sedan vårens undersökning.

Problemen att hitta rätt kompetens har medfört att det tar längre tid att rekrytera personal, att befintlig personal får arbeta mer och att personal hyrs in med ökad kostnad som följd. Några av länets största arbetsgivare har även pekat på en högre personalomsättning. Denna personalomsättning kan bero på att arbetsmiljön, till följd av fler arbetsuppgifter och mer pressade scheman, blivit sämre och att personalen söker sig till andra arbetsgivare, eller andra branscher. Framväxten av nya yrkeskategorier som kräver annan eller kortare utbildning kan vara ett sätt att hantera bristen på arbetskraft och förbättra arbetsmiljön inom verksamheterna. Exempel på detta kan vara olika typer av stödjande personal inom vård och omsorg liksom lärarassistenter och andra stödfunktioner i skolan.

Inom vissa yrken har rekryteringsläget blivit mycket ansträngt, vilket påverkar arbets-situationen på arbetsplatsen negativt. Även om det inte går att påvisa att kompetensbristen hittills har lett till löneglidning, vittnar flera arbetsgivare att lärare och annan personal byter tjänst till företag/kommuner som kan erbjuda högre lön. Detta sker även under terminerna, något som tidigare var mycket ovanligt.

Utbildning

Utbildningssektorn sysselsätter drygt 111 000 personer, vilket motsvarar knappt 10 procent av samtliga sysselsatta i Stockholms län. Under perioden 2008 till 2015 har den genomsnittliga årliga jobbtillväxten inom verksamhetsområdet legat på 1,8 procent. Mellan åren 2014 och 2015 ökade antalet sysselsatta med 2 500 personer, vilket motsvarar en ökningstakt på 2,3 procent.²⁴

Mellan åren 2015 och 2016 ökade barn- och elevkullarna i förskola, grundskola och gymnasium något olika. Främst har det tillkommit elever som tillhör grundskolan och till viss del gymnasieskolan. Antalet barn i förskoleålder står däremot i stort sett still. Hur många barn i respektive ålderskategori som tillkommer i och med ökningen av ensamkommande flyktingbarn och kommunplaceringar av övriga flyktingar är svårt att förutse. Säkert är dock att de kommer att bidra till en ökning av antalet personer i ålderskategorin 0 till 19 år.

²⁴ SCB, RAMS, Förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år, 2015.

I höstens intervjuundersökning framkommer det att både privata och offentliga arbetsgivare inom utbildning är mycket positiva vad gäller efterfrågeutvecklingen på deras tjänster. Andelen offentliga arbetsgivare som upplevt brist vid rekrytering de senaste sex månaderna är på betydligt högre nivå än bland de privata arbetsgivarna, 72 procent respektive 42 procent. Verksamhetsområden där bristen främst uppges finnas är inom barnomsorg och grundskolan. Precis som tidigare är det förskollärare, grundskollärare, samt speciallärare och specialpedagoger som är svårt att rekrytera. I vissa av Stockholms läns kommuner har man speciella kompetenslyftssatsningar som syftar till att utbilda barnskötare till förskollärare. På många ställen har arbetsgivarna blivit tvungna att anställa utbildade lärare och lärare utan lärarlegitimation som en tillfällig lösning. Flertalet kommuner har även tagit initiativ att locka tillbaka nyligen pensionerade lärare, främst till grundskolan, för att på det sättet lösa de mest akuta bristsituationerna.

Vård och omsorg

Delsektorn vård och omsorg sysselsätter 142 000 personer, vilket motsvarar 12 procent av samtliga förvärvsarbetande i Stockholms län. Mellan åren 2008 och 2015 har den genomsnittliga årliga sysselsättningsökningen varit 1,8 procent. År 2015 ökade antalet sysselsatta med 3 600 personer, vilket motsvarar en utvecklingstakt på 2,6 procent.

Liksom för utbildningssektorn beror efterfrågan på arbetskraft inom vård och omsorg på den demografiska utvecklingen, men till skillnad från utbildningsväsendet påverkas vård och omsorg mer av antalet äldre. Ökningen av antalet äldre kommer, tillsammans med den totala befolkningsökning, leda till ett ökat behov av arbetskraft inom vård- och omsorg. Bristen på arbetskraft är påtaglig inom flera yrkeskategorier, i synnerhet specialistsjuksköterskor, undersköterskor samt medicinska sekreterare. För att kunna möta det ökade behovet av vård och omsorg under de kommande åren görs satsningar inom verksamhetsområdet. Stockholms läns landsting har påbörjat en större satsning på upprustning och utbyggnad av sjukhusen. I den budget för 2018 som beslutats av landstingsstyrelsen finns extra satsningar på primärvården.

Offentlig förvaltning

Offentlig förvaltning sysselsätter 70 500 personer, vilket motsvarar 6 procent av samtliga förvärvsarbetande i Stockholms län. Under perioden 2008 till 2015 har den genomsnittliga årliga sysselsättningsstillväxt varit 1,5 procent. År 2015 ökade antalet sysselsatta med 900 personer, vilket motsvarar en 1,3 procent.²⁵

Offentlig förvaltning har under de senaste åren sett en kraftig efterfrågeutveckling av de tjänster som de tillhandahåller. I höstens intervjuundersökning är stämningläget fortsatt mycket positivt vad gäller efterfrågeutvecklingen de kommande sex månaderna. Även i det något längre tidsperspektivet, på sex och tolv månaders sikt, är arbetsgivarna fortsatt positiva. Bristen på personal inom flera yrken, såsom socialsekreterare, biståndsbedömare och handläggare inom statlig och kommunal verksamhet har efterfrågeutvecklingen inte avspeglats i en kraftig sysselsättningsstillväxt. Myndigheter och framför allt kommuner har

---

²⁵ SCB, RAMS, förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år, 2015.

löst bristsituationen genom omorganisering av sitt arbete, nya prioriteringar och även hyrt in exempelvis socialsekreterare från uthyrningsföretag.

Sammantaget är Arbetsförmedlingens bedömning att antalet förvärvsarbetande inom Offentliga tjänster kommer att öka under både 2017 och 2018. Ökningen kommer främst att ske under 2017 för att sedan avta mot slutet av 2018. Den enskilt största förklaringen till den minskade ökningstakten är arbetsgivarnas svårigheter att finna kvalificerad arbetskraft. Detta gäller främst inom utbildning och vård och omsorg.

Befolkning och arbetskraft

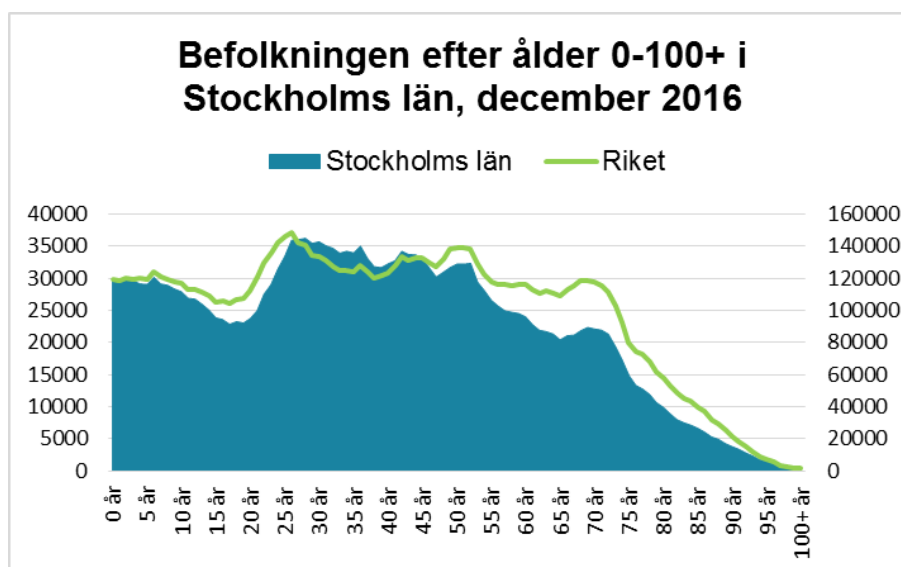
Stockholms befolkningsstillväxt är omfattande. Ökningen av nya stockholmare år 2016 var drygt 37 600 personer. Det är mer än 100 personer om dagen och den näst högsta siffra som registrerats, endast slaget av rekordåret 2009 då ökningen var 37 900 personer. En kraftig befolkningsökning ger goda förutsättningar för en fortsatt ökning av arbetskraften och i förlängningen fortsatt sysselsättningstillväxt i länet.

En fjärdedel av rikets förvärvsarbetande bor i länet

Cirka 23 procent av rikets befolkning bor i Stockholms län och drygt 26 procent av samtliga sysselsatta arbetar där. Stockholms läns andel av Sveriges totala BNP²⁶ uppgick 2015 till drygt 32 procent och under den senaste tioårsperioden har länet svarat för cirka 38 procent av rikets BNP-tillväxt. Utöver att det innebär att Stockholms län är en mycket viktig region för hela rikets ekonomiska utveckling, innebär det även att regionen har en av de tio högsta bruttoregionalprodukterna (BRP) i Europa.

Åldersstrukturen i Stockholms län

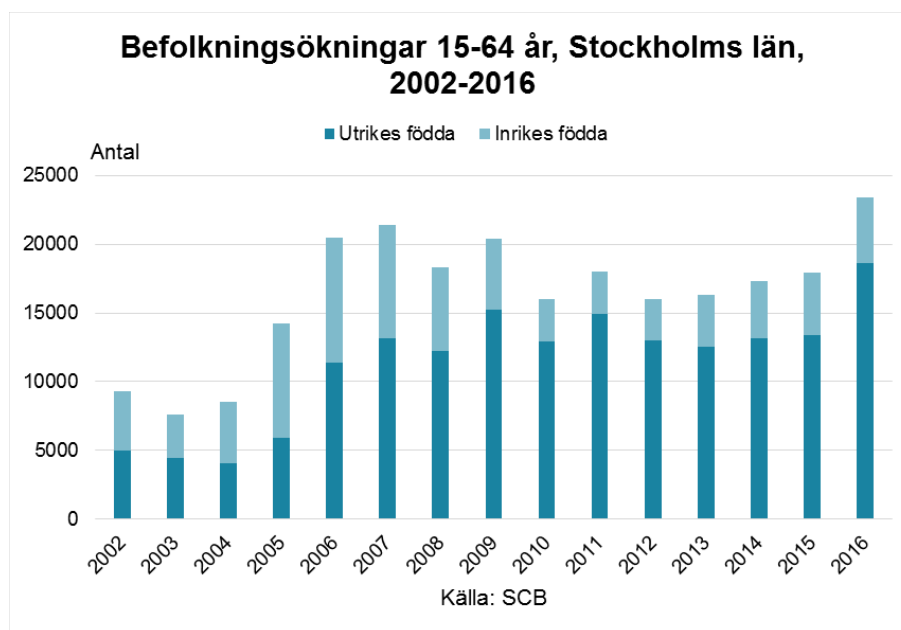
En av farhågorna som ofta tas upp i samband med framtida välfärd etc. är hur befolkningen i ett land, ett län, eller en kommun ser ut ur ett demografiskt perspektiv. Ett sätt att mäta detta är att räkna fram försörjningskvoten²⁷ i det aktuella geografiska området. Om vi jämför försörjningskvoten i Stockholms län med övriga riket får vi fram att dessa är 65,8 procent för Stockholm och 77,2 procent för övriga riket. Det innebär att Stockholms län har en mycket mer fördelaktig åldersstruktur än övriga riket. På senare år har försörjningskvoten utvecklats positivt och även inom överskådlig tid framöver förväntas en fortsatt positiv utveckling.

²⁶ Bruttoregionalprodukt, löpande priser, Nationalräkenskaperna 2015, SCB

²⁷ Försörjningskvoten beskriver hur stor andel av den övriga befolkningen som personer i arbetsför ålder (20-64 år) försörjer genom sitt arbete.

Den viktigaste förklaringen till den positiva befolkningsutvecklingen, både vad gäller antal och ålderssammansättning är utrikes nettomigration. En stor del av de nyanlända personer som kommit till Sverige och Stockholms län de senaste åren är i arbetsför ålder, även detta leder till en lägre försörjningskvot. I diagrammet nedan visas befolkningsökningen i åldersgruppen 15-64 år.

Högt arbetskraftsdeltagande och en hög förvärvsintensitet

Ett högt arbetskraftsdeltagande är en förutsättning för hög sysselsättning. I förlängningen kan det ge såväl en god ekonomisk utveckling som en väl fungerande integration av utrikes födda på arbetsmarknaden. Sverige har som helhet ett mycket högt arbetskraftsdeltagande (84,5 procent)²⁸ för hela befolkningen, 16-64 år. För Stockholms län är samma siffra 86,3 procent. Utöver ett mycket högt arbetskraftsdeltagande har Sverige en hög förvärvsintensitet²⁹ i de flesta grupperna på arbetsmarknaden. Förvärvsintensiteten är högre för män än för kvinnor. Denna skillnad blir särskilt tydlig om man fokuserar på utrikes födda. Här finns den största potentialen att ytterligare öka förvärvsintensiteten i Stockholms län, såväl som på riksnivå. I tabellen nedan visas förvärvsintensiteten för olika grupper, i riket som helhet och i landets tre storstadsregioner. Det är relativt små skillnader mellan och inom grupper som exempelvis kvinnor och män. Den stora skillnaden finns istället mellan inrikes och utrikes födda. Inom gruppen utrikes födda finns stora skillnader mellan dels kvinnor och män, dels mellan olika regioner i landet.

²⁸ Arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsnivåer, kv3 2017, SCB

²⁹ Beräknas utifrån antal förvärvsarbetande som andel (%) av kommunens befolkning

Tabell 1: Förvärsintensitet för olika grupper i befolkningen 20-64 år, i riket och storstadsregionerna³⁰

Län	Totalt	Kvinnor	Män	Inrikes födda			Utrikes födda		
				Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Stockholm	79,4	78,4	80,4	84,9	84,9	84,9	66,4	63,2	69,7
Västra Götaland	78,2	77,0	79,4	83,1	82,4	83,7	59,9	57,0	62,9
Skåne	73,1	72,3	74,0	80,2	79,7	80,7	52,7	50,9	54,5
Riket	77,9	76,8	79,0	82,9	82,4	83,4	59,6	57,0	62,3

Skillnaderna i förvävsfrekvens mellan olika län för inrikes födda låter sig enkelt förklaras genom att arbetsmarknaden är något bättre i Stockholms län än i övriga landet. Lägre arbetslöshet, ett mer omfattande utbud av yrken inom många näringsgrenar etc. gör att fler deltar i arbetskraften och finner en sysselsättning. Att finna goda förklaringar till den mycket stora skillnaden i förvävsintensitet mellan utrikes födda i olika delar av landet är svårare och kräver en djupare analys. Några förklaringsfaktorer kan dock vara att de nyanlända och utrikes födda som står närmast arbetsmarknaden gärna flyttar till Stockholm, där utbudet på lediga arbeten är störst. I sin tur leder detta till att av de som blir kvar i övriga delar av landet är en växande andel personer med liten arbetslivserfarenhet och låg utbildningsnivå.

Ökad inpendling

Under 2015 pendlade drygt 97 800 personer in till länet för att arbeta. Samtidigt pendlade cirka 37 500 boende i länet ut för att arbeta i annat län. Nettopendlingen var således cirka 60 400 personer under 2015. Arbetsförmedlingen bedömer att nettopendlingen kommer att öka med 750 personer under 2017 och med 500 personer under 2018.

³⁰ SCB, RAMS (2015)

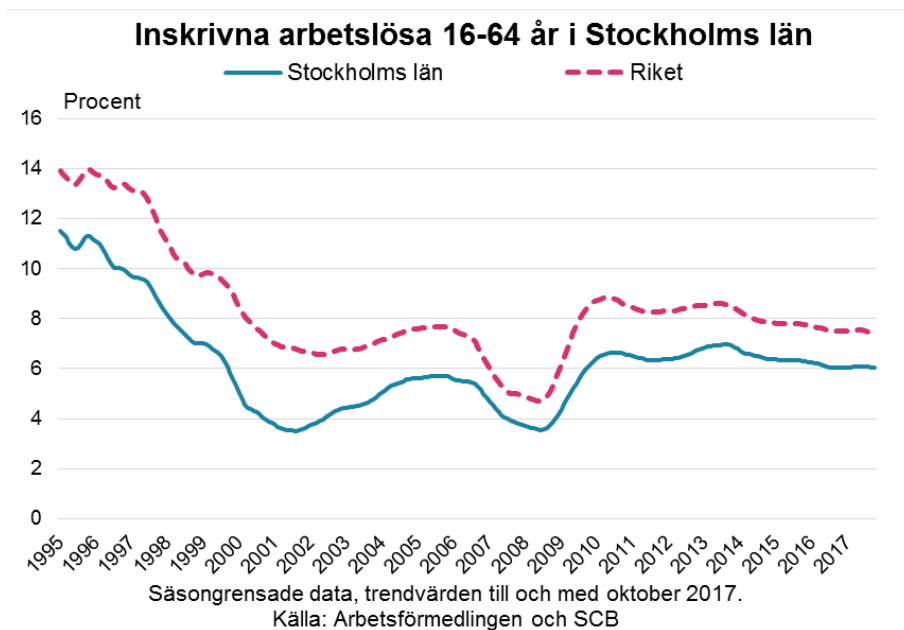

Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

Inskrivna arbetslösa avser öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd 16-64 år. Arbetslöshet definieras som inskrivna arbetslösa som andel av den registrerade arbetskraften.

Arbetslöshetens utveckling

Sedan andra halvåret 2013 har arbetslösheten i Stockholms län visat en svagt nedåtgående trend. Nu syns tecken på att denna utveckling har saktat in eller till och med avstannat helt. I slutet av oktober 2017 var arbetslösheten 6,1 procent som andel av den registrerade arbetskraften. Motsvarande siffra för riket var 7,4. Detta innebär att den relativa arbetslösheten är oförändrad i Stockholms län jämfört med för ett år sedan. Samtidigt har den minskat med 0,2 procentenheter för riket som helhet.

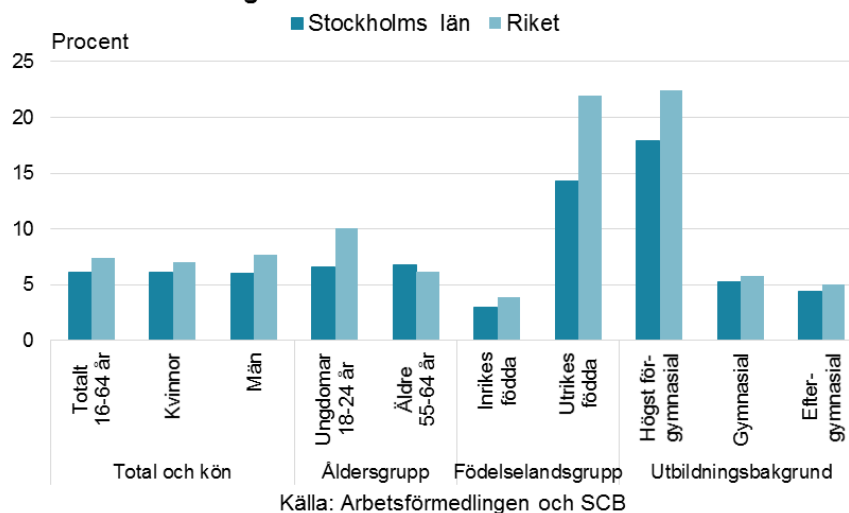
I slutet av oktober 2017 var 70 700 personer inskrivna som arbetslösa i Stockholms län, vilket var cirka 1 700 fler än motsvarande månad 2016. Fördelat mellan könen var det marginellt fler män som var arbetslösa 35 700 mot 35 000 kvinnor. Arbetslösheten var 6,0 procent för män och 6,2 procent för kvinnor.

Ökningen av det totala antalet arbetslösa kan nästan uteslutande beskrivas som ett resultat av en ökning av arbetslösa inom etableringsprogrammet. Arbetsförmedlingen ser i framtiden en minskning av nya arbetssökande i etableringsprogrammet. Detta då de allra flesta personer som kom till Sverige under den stora flyktingvågen hösten 2015 nu fått uppehållstillstånd och därmed skrivits in som arbetslösa på Arbetsförmedlingen.

Arbetslöshetens sammansättning

För att hitta förklaringar till att den relativa arbetslösheten ligger still eller endast sjunker marginellt, trots ett antal år med god sysselsättningsstillväxt, bör vi studera vilka grupper som har låg respektive hög arbetslöshet. Vad gäller arbetslösheten för män och kvinnor kan det vid olika tidpunkter skifta vilken grupp som har högst arbetslöshet. Det som tydligt skiljer kvinnor och män åt är olika förvärvsgrad. Män har generellt en högre förvärvsgrad. Detta kan härledas till att en större andel kvinnor studerar, är föräldralediga eller av andra orsaker står utanför arbetskraften.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år fördelat på olika grupper i Stockholms län
genomsnitt av kv2 och kv3 2017

Ur ett åldersperspektiv är normalläget att den yngsta åldersgruppen (18-24 år) har en högre arbetslöshet och den äldsta åldersgruppen (55-64 år) har en något lägre arbetslöshet. På den goda arbetsmarknaden i Stockholms län har dessa skillnader nästan helt suddats ut. Det är ett vanligt scenario att förändringar i konjunktur och därmed arbetslöshetsnivåer tydligast syns hos ungdomar före andra grupper på arbetsmarknaden. Att arbetslösheten bland Stockholms läns unga nu är nere på lika låga nivåer som övriga befolkningen är ännu ett tydligt exempel på en mycket god konjunktur. Även om ungdomsarbetslösheten minskat kraftigt över hela riket ligger ungdomsarbetslösheten för Stockholms län närmare fyra procentenheter lägre än riket i stort.

De största skillnaderna i arbetslöshetsnivåer finner vi om vi delar upp de arbetslösa i inrikes respektive utrikes födda, eller utifrån utbildningsbakgrund. Arbetslösheten bland inrikes födda fortsätter att minska och är nu 3,0 procent i länet. För utrikes födda har arbetslösheten ökat marginellt under det senaste året och är nu 14,3 procent.³¹ Ökningen av arbetslösheten för utrikes födda är väntad, men samtidigt mindre än Arbetsförmedlingen bedömt. Trots det kraftigt ökade inflödet av arbetssökande i Etableringsprogrammet har

³¹ Som ett genomsnitt av kvartal 2 och 3 2017, Arbetsförmedlingen

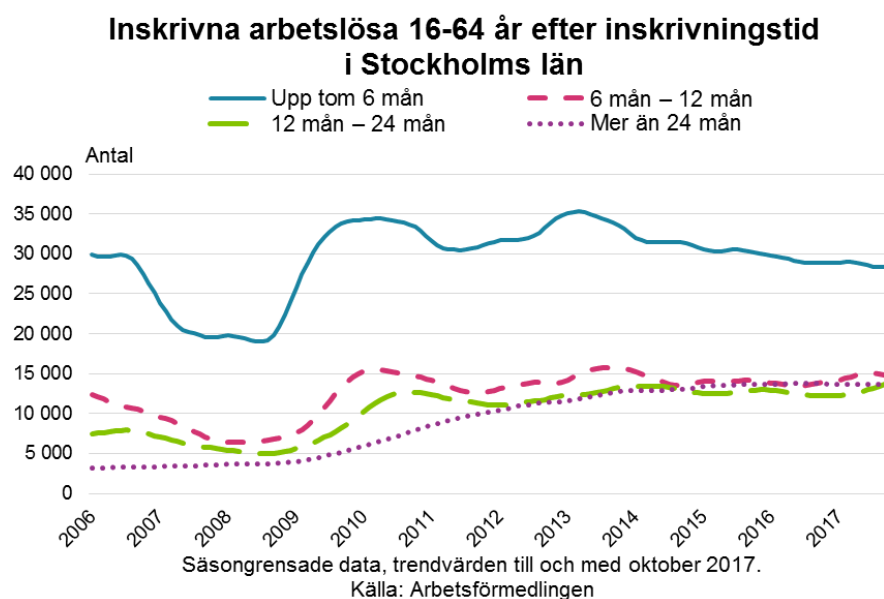
arbetslöshetsnivån hållits tillbaka, då fler personer i denna grupp har fått arbete, börjat studera, eller av andra anledningar lämnat arbetskraften än vad tidigare prognosticerats.

Bland de personer som har högst förgymnasial utbildning i Stockholms län har arbetslösheten fortsatt att öka under det senaste året. 17,9 procent av den registrerade arbetskraften inom gruppen är arbetslösa, vilket är en ökning med cirka en procentenhet jämfört med för ett år sedan. För personer med gymnasial utbildning fortsätter arbetslösheten att minska och för personer med eftergymnasial utbildning ligger arbetslösheten still på en fortsatt låg nivå.

Andelen utrikes födda uppgick i slutet av oktober till 64 procent av samtliga inskrivna arbetslösa i Stockholms län. Gruppen utomeuropeiskt födda utgjorde 51 procent. Båda grupperna har ökat med två procentenheter det senaste året. 40 procent av gruppen utrikes födda saknar gymnasieutbildning. Att utbilda dessa individer och rusta dem med kompetens som efterfrågas och som kommer att efterfrågas på den framtida arbetsmarknaden är en viktig utmaning. Det är viktigt dels ur ett integrationsperspektiv, dels utifrån det faktum att det råder stor arbetskraftsbrist inom ett stort antal yrken och branscher. Detta är i sin tur hämmande för sysselsättningsutvecklingen och därigenom på hela ekonomin. Vad gäller ålderssammansättningen för de inskrivna utrikes födda är denna relativt gynnsam. En stor andel av de personer som under de senaste åren kommit till Sverige är relativt unga. Vilket innebär att det finns goda förutsättningar att höja deras utbildningsnivå genom genomtänkta och välriktade utbildningsinsatser.

Fler långtidsarbetslösa och färre med korta tider i arbetslöshet.

I nedanstående diagram beskrivs utvecklingen av antalet inskrivna arbetslösa med olika långa inskrivningstider hos Arbetsförmedlingen. I slutet av oktober 2017 hade 40 procent av de inskrivna varit arbetslösa mindre än sex månader, 39 procent hade en arbetslöshetstid som översteg tolv månader och 19 procent hade varit inskrivna mer än 24 månader. Andelen arbetslösa med kortare arbetslöshetstider är den grupp som har den tydligaste minskningen, både antals- och andelsmässigt. Även gruppen med de längsta inskrivningstiderna minskar, om än marginellt. Det är alltså gruppen med arbetslöshetstider mellan 6-24 månader som ökar. Potentiellt innebär det en framtida ökning av långa arbetslöshetstider, då det finns en stark korrelation mellan tid i arbetslöshet och minskad chans att erhålla anställning. Detta beror bland annat på att individer över tid mister möjlighet till kompetensbevarande och kompetenshöjande insatser, de tappar kontakt med viktiga nätverk.

Arbetslösa med utsatt ställning

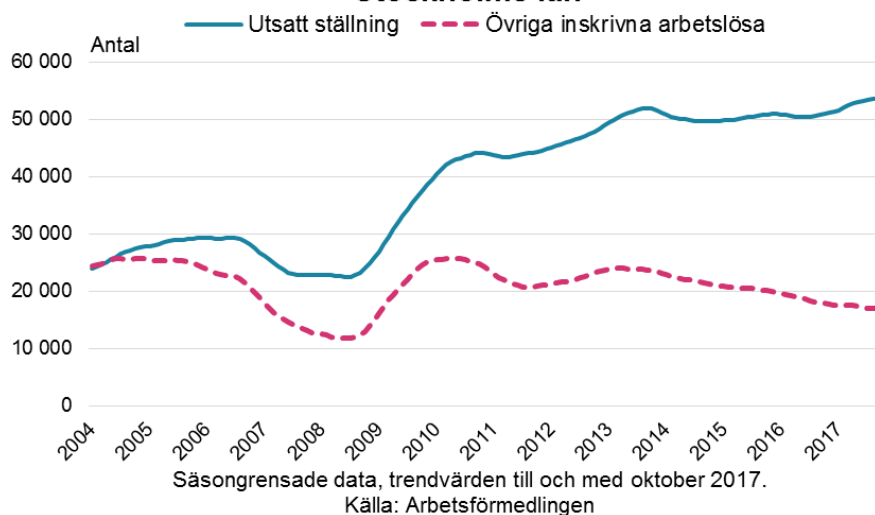
Arbetsförmedlingen har identifierat fyra grupper av arbetssökande med vissa karakteristika som har det gemensamt att, de som grupp, har större svårigheter att finna ett arbete och därmed löper större risk att hamna i långvarig arbetslöshet. En person kan tillhöra en eller flera av dessa grupper. Det bör betonas att en person som tillhör minst en av dessa grupper inte per definition kommer hamna i långtidsarbetslöshet.

De grupper som identifierats är:

- Personer med högst förgymnasial utbildning
- Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- Personer födda utanför Europa
- Personer mellan 55-64 år

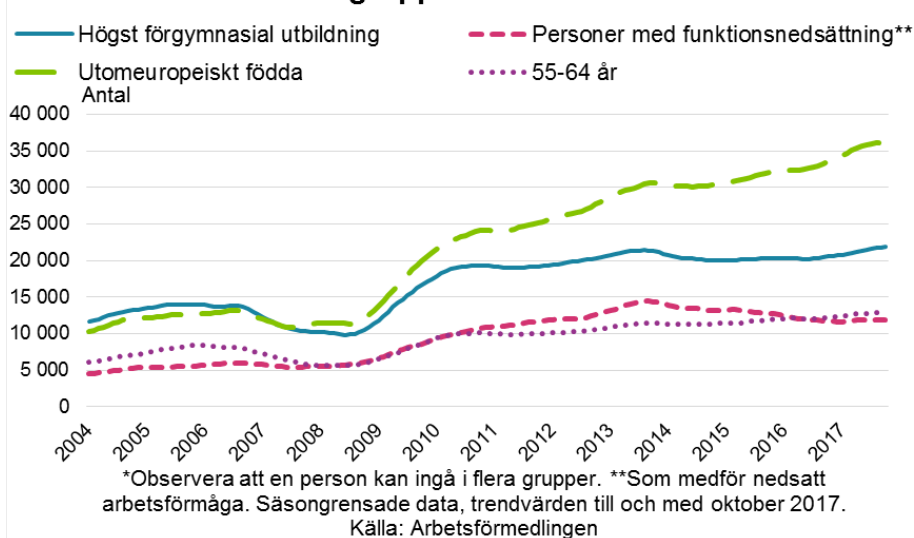
Antalet inskrivna arbetslösa med utsatt ställning har ökat under den senaste tioårsperioden. Efter att ha avstannat något under 2015 och 2016 ser vi återigen att antalet ökar. Även andelen i utsatt ställning ökar då de övriga inskrivna arbetslösa fortsätter att minska i antal. Vid slutet av oktober 2016 var 50 900 personer i utsatt ställning inskrivna på Arbetsförmedlingen. Det motsvarade 74 procent av samtliga inskrivna arbetslösa. Ett år senare i oktober 2017 hade antalet ökat med 2 700 till 53 600 personer, eller 76 procent av de inskrivna arbetslösa.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år med utsatt ställning på arbetsmarknaden och övriga inskrivna arbetslösa i Stockholms län

I diagrammet nedan illustreras utvecklingen för var och en av de enskilda grupper som tillsammans bildar gruppen med utsatt ställning i Stockholms län. När man delar upp grupperna på detta sätt framgår det tydligt att det är de utomeuropeiskt födda som till stor del står för ökningen av antalet i utsatt ställning. I slutet av oktober 2017 fanns cirka 36 300 inskrivna arbetslösa, som var utomeuropeiskt födda. Det motsvarade 51 procent av samtliga inskrivna arbetssökande. Även antalet personer som har högst förgymnasial utbildning fortsätter att öka.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år fördelade på enskilda grupper* i Stockholms län

Matchningsläget på arbetsmarknaden

Antalet arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden ökar samtidigt som bristen på arbetskraft stiger. Idag har tre av fyra inskrivna arbetslösa en utsatt ställning på arbetsmarknaden i Stockholms län.³² Detta försvårar matchningen. Obalansen mellan vad arbets-givarna efterfrågar och utbudets sammansättning blir allt större, såväl i Stockholms län som i övriga riket. I Stockholms län är efterfrågan störst på arbetskraft med eftergymnasial utbildning, men även gymnasieutbildad arbetskraft efterfrågas. Även om det är så att gymnasieutbildning ibland kan användas som sorteringsmekanism för arbetsgivare vid rekrytering, så är gymnasieexamen oftast ett skullkrav vid många rekryteringar. Därmed kommer personer med kort utbildning fortsatt ha svårare att få fotfäste på arbetsmarknaden. Av samtliga inskrivna i Stockholms län (70 700 personer i oktober 2017) hade 21 800 personer högst förgymnasial utbildning. Av dessa hade 11 300 en utbildning som var kortare än motsvarande nioårig grundskola.

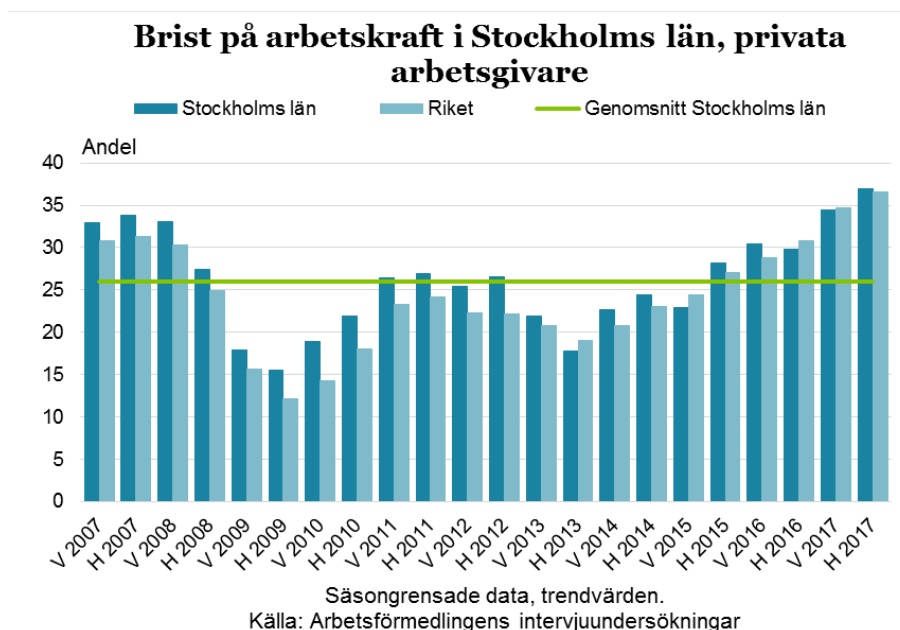
Efterfrågan på arbetskraft varierar med konjunkturen och så gör även tillgången på arbetskraft. I högkonjunktur ökar arbetsgivarnas efterfrågan och rekryteringsproblemen tilltar. Det omvända gäller i en lågkonjunktur. Utöver dessa mekanismer finns det ett antal yrken det råder brist inom, oavsett konjunkturläge, som främst styrs av den demografiska utvecklingen. Exempel på yrken som det sedan lång tid tillbaka och fortfarande råder brist på är, som tidigare nämnts, grund- och specialistutbildade sjuksköterskor och lärare inom grund- och gymnasieskolan.

Behovet av ett mer individuellt anpassat och omfattande stöd stiger i takt med att antalet inskrivna arbetslösa som står längre ifrån arbetsmarknaden ökar. Förändringen av arbetslöshetens sammansättning ställer dessutom krav på andra politikområden såsom utbildnings- och näringspolitiken. Arbetsförmedlingen kan inte som enskild aktör lösa de utmaningar som finns på arbetsmarknaden, inte minst matchningsläget. Här blir samverkan mellan Arbetsförmedlingen, kommuner, myndigheter, organisationer, arbetsgivare, utbildningsväsendet m.fl. en viktig faktor. De utmaningar som finns på Stockholms läns arbetsmarknad måste omvandlas till möjligheter.

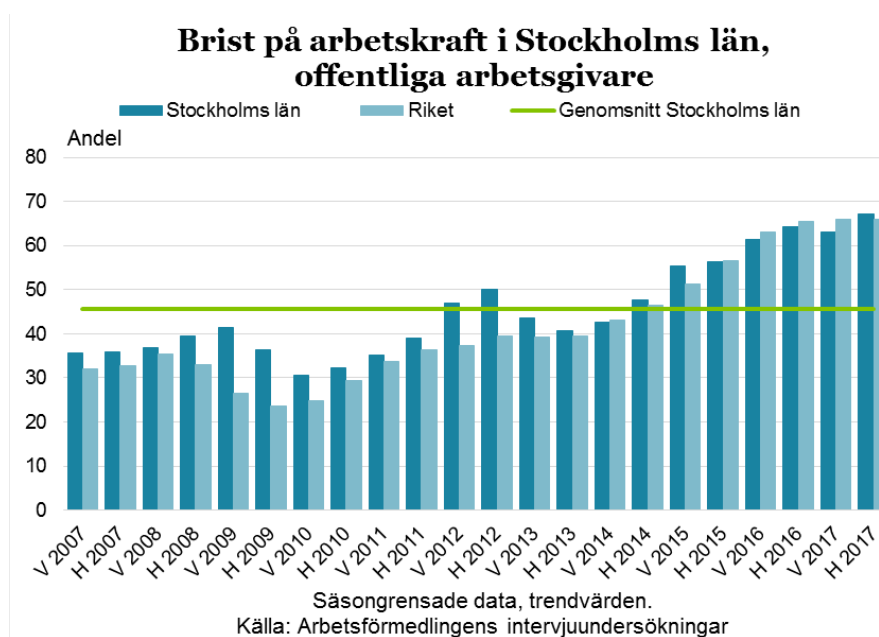
I Diagrammen nedan visas den kompetensbrist som Stockholms arbetsgivare beskrivit i de genomförda intervjuerna under hösten 2017. Privata respektive offentliga arbetsgivare redovisas separat.

---

³² I utsatt ställning ingår följande grupper: Personer med högst förgymnasial utbildning, Personer födda utanför Europa, Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt Personer mellan 55-64 år.

I Arbetsförmedlingens intervjuundersökning uppgav 37 procent av de privata arbetsgivarna att de upplevt brist på arbetskraft. Detta betyder att bristtalen för de privata arbetsgivarna nu är de högsta sedan mätningarna startade. Intervjuszvaren från de privata arbetsgivarna återspeglar tydligt sysselsättningskonjunkturen. Tidsserien inleds i högkonjunktur, därefter följer krisåren 2008 och 2009 i och med finanskrisen, samt återhämtningsfasen 2010 och 2011. En försvagning inträffar 2012-2013 till följd av EU-krisen. Därefter har andelen arbetsgivare som känt av bristsituationen på arbetsmarknaden ökat.

I bristtalen för de offentliga arbetsgivarna finns även här konjunkturella förändringar, dock är dessa inte lika kraftiga som inom de privata näringsgrenarna. I höstens undersökning

svarar 67 procent av arbetsgivare att de upplevt brist på arbetskraft. Detta är klart över det historiska genomsnittet och den högsta siffran som uppmätts i länet sedan undersökningen startade.

Efterfrågan på utbildad arbetskraft medför att tillgången snabbt minskar inom flera olika yrken. Detta leder bland annat till utdragna rekryteringsprocesser, vilket innebär att arbetsgivarna både har svårt att utöka sin personalstyrka samt att ersättningsrekrytera. Inom vissa näringsgrenar har arbetsgivare istället valt att rekrytera personal utomlands. IT-branschen och andra tekniska branscher är exempel på detta, men även sjuksköterskor från olika delar av Europa har i, hittills relativt små volymer, lockats till Sverige och Stockholm. Inom byggsektorn har ett antal entreprenörer tagit in utländska underentreprenörer, för att på så sätt slippa tacka nej till arbeten som inte skulle kunna utföras med endast nu tillgänglig personal. Inom ett antal kommuner och inom Stockholms läns landsting höjer man kompetensen bland sina anställda genom olika former av utvecklingsprogram.

Bristen på utbildad arbetskraft medför att matchningsläget kommer att bli besvärligt på både kort och lång sikt. För att utvecklingen mot en ökad brist ska bromsas måste såväl arbetsmarknadsutbildningen som vuxenutbildning få en tydligare inriktning mot bristyrken. I ett långsiktigt perspektiv ligger huvudansvaret för tillskottet av utbildade, och för arbetskraftsförsörjningen, hos utbildningsväsendet. Arbetsförmedlingen har emellertid bara begränsade möjligheter att på ett påtagligt sätt förändra bristsituationen på arbetsmarknaden.

FÖRDJUPNINGSRUTA:

Var tredje inskriven arbetslös är i arbete efter ett år

Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik innehåller en mängd uppgifter om de arbetssökande som finns inskrivna på förmedlingen. En av de uppgifter som statistikförsvaret avser antalet arbetssökande som fått ett arbete. Traditionellt har denna statistik oftast presenterats i form av uppgifter över antalet arbetssökande som fått ett arbete under loppet av en specifik månad. Illustrerat på detta vis blir dock intrycket att övergångarna till arbete är relativt få, trots att det sammanlagda antalet arbetssökande som får ett arbete under ett år blir högt. Detta kan åskådliggöras genom antalet arbetssökande som var inskrivna i december 2015 på Arbetsförmedlingen i Stockholms län och som hade ett arbete vid uppföljning i december 2016, summerade till knappt 24 000 personer. Visat som den genomsnittliga månatliga omsättningen till arbete bland de inskrivna arbetslösa motsvarar detta samtidigt 6,4 procent – en nivå som varit stabil under de senaste åren.³³

Stabilt mönster att var tredje inskriven arbetslös har fått arbete efter ett år

Om man istället följer upp hur stor andel av de inskrivna arbetslösa som fått ett arbete efter en längre tidsperiod ökar övergångarna mycket kraftigt. En uppföljning av status i Arbets-

³³ Andelsvärdet avser genomsnitt av månadsvärden för perioden januari-oktober 2017, visade som säsongsrensade trendvärden. Andelen till arbete beräknas utifrån antalet inskrivna arbetslösa som går till arbete under respektive månad dividerat med antalet kvarstående inskrivna arbetslösa föregående månad plus [halva] antalet nyinskrivna arbetslösa under den aktuella månaden. Läs mer om omsättningen till arbete i Arbetsförmedlingens rapport *Arbetsmarknadsrapporten 2017*.

förmedlingens register över arbetssökande efter ett år visar att var tredje inskriven arbetslös har gått till ett arbete – ett mönster som dessutom varit stabilt under de senaste åren.

Arbetssökande med utsatt ställning på arbetsmarknaden har dock genomgående lägre övergångar till arbete än övriga inskrivna arbetslösa. Detta är emellertid inte på något sätt anmärkningsvärt givet att sannolikheten för långtidsarbetslöshet är betydligt högre för arbetssökande i denna grupp än för övriga inskrivna arbetslösa.

Utbildning viktigt för att komma i arbete

Bland de som var inskrivna arbetslösa i december 2015 hade ett år senare i genomsnitt 33 procent, eller drygt 24 000 personer, fått ett arbete. Av dessa hade sju av tio fått ett reguljärt arbete – alltså ett arbete utan någon form av lönestöd – medan tre av tio hade fått ett arbete kopplat till en lönesubvention såsom nystartsjobb eller lönebidrag. Av de som fått ett reguljärt arbete hade även den enskilt största gruppen, närmare hälften av personerna, fått en tillsvidareanställning.

Skillnaderna mellan olika grupper av inskrivna arbetslösa är dock stora och en detaljerad uppföljning visar på vilka egenskaper som karaktäriserar arbetssökande med olika övergångsfrekvenser till arbete. Bland de som var inskrivna arbetslösa i december 2015 var andelen till arbete ett år senare påtagligt mycket högre för dem med gymnasieutbildning eller med eftergymnasial utbildning än bland inskrivna arbetslösa med kortare utbildning. För arbetssökande med gymnasieutbildning eller med eftergymnasial utbildning noterades andelar på 34 respektive 39 procent i arbete efter ett år. För gruppen med högst förgymnasial utbildning var samtidigt andelen i arbete avsevärt lägre - 26 procent. Dessa resultat stärker bilden av att utbildning är en mycket viktig faktor för att komma i arbete. Parallellt noterar inrikes födda påtagligt högre övergångar till arbete än utrikes födda – 38 respektive 30 procent. Delgruppen utomeuropeiskt födda – där många av de arbetssökande har en kort vistelsetid i landet – noterar samtidigt en omsättning till arbete på 29 procent.

Män redovisar en något högre andel till arbete än kvinnor, 36 procent jämfört med 31 procent. Ur ett åldersperspektiv är det tydligt att unga inskrivna arbetslösa uppvisar väsentligt högre andelar som får ett arbete än äldre arbetssökande. För gruppen 16-24 år uppgick andelen till 34 procent medan motsvarande andelar för åldersgrupperna 25-54 år respektive 55-64 år uppgick till 36 respektive 23 procent. Detta är resultat som är helt i linje med låga respektive höga andelar personer med längre arbetslöshetsperioder bland yngre respektive äldre inskrivna arbetslösa. För inskrivna arbetslösa med en sammanhängande arbetslöshetstid på 12 månader eller mer uppnåddes en andel i arbete efter ett år på 26 procent medan arbetssökande med kortare arbetslöshetsperioder övergick i arbete i betydligt högre grad. I denna grupp hade hela 36 procent av de inskrivna arbetslösa ett arbete.

Utmaningar på länets arbetsmarknad

Det går bra för Stockholms län ur både ett ekonomiskt- och ett arbetsmarknads-perspektiv. Länet har en god befolkningstillväxt, ett gott företagsklimat med en diversifierad näringsgrensstruktur. Konjunktoren är fortsatt mycket stark, vilket leder till att Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen kommer att öka med sammanlagt 52 000 personer under prognosperioden. Dessa förutsättningar ger att arbetslösheten kommer att fortsatt vara på en låg nivå. Under sista kvartalet 2018 beräknar Arbetsförmedlingen att den relativa arbetslöshetsnivån kommer ligga på 5,9 procent. Samtidigt finns det ett stort antal utmaningar på Stockholms läns arbetsmarknad.

Utrikes föddas inträde på arbetsmarknaden

Arbetsförmedlingen har sedan sommaren 2016 kunnat se en kraftig ökning av antalet nya arbetsökande inom etableringsprogrammet. Detta till följd av den stora flyktingvägen hösten 2015. De stora volymerna beräknas nu avta och Arbetsförmedlingen förväntar sig nu en minskning av nya inskrivna i etableringsprogrammet.

Samtidigt som sysselsättningsgraden ökar i god takt bland utrikes födda och nyanlända, finns det grupper som fortfarande har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Till exempel har utrikes födda kvinnor en mycket lägre sysselsättningsgrad än män, samma gäller vid jämförelse av utbildningsnivå. I oktober 2017 utgjorde de utrikes födda 64 procent av samtliga inskrivna på arbetsförmedlingen. Andelen med högst förgymnasial utbildning är 31 procent. För att dessa personer ska få en fast förankring på arbetsmarknaden är det viktigt att det finns möjligheter för vidare studier, som är anpassade både till individen och kraven på arbetsmarknaden.

Utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden är ett av Arbetsförmedlingens viktigaste uppdrag. För att lyckas med uppdraget att etablera och integrera nyanlända krävs det att Arbetsförmedlingen samverkar tillsammans med kommunerna och andra berörda parter.

Effektiv matchning till arbete och utbildning

Utifrån det höga efterfrågeläget på arbetskraft och den utbredda kompetensbristen som tydligt visats under de senaste åren på Stockholms läns arbetsmarknad, så är effektiv matchning en av Arbetsförmedlingens kärnuppdrag. Kompetensbristen är tydlig inom samtliga näringsgrenar. Bristen på arbetskraft har ökat över tid och Arbetsförmedlingen bedömer att det är brist inom sju av tio yrken på den regionala arbetsmarknaden i Stockholms län. De näringsgrenar där bristen är som allra störst är offentlig verksamhet inom vård och omsorg, grundskola och barnomsorg. Det som utmärker arbetsgivarnas efterfrågan på arbetskraft är att de i mycket stor utsträckning behöver rekrytera personal med gymnasial- eller eftergymnasial utbildning. Samtidigt är utbudet av arbetskraft, till stor del, koncentrerat till att bestå av personer med utbildning på högst grundskolenivå.

Ett stort problem i sammanhanget är att intresset för vissa utbildningar är för lågt. Bland länets ungdomar antogs endast 22 procent till ett yrkesprogram hösten 2016³⁴. Av tidigare studier vet vi också att en stor andel av dessa inte kommer slutföra sina gymnasiestudier

³⁴ Gymnasiebehovet, Trender och kunskap om Storstockholms gymnasierregion, Storsthlm, 2017

och ytterligare några väljer att arbeta inom annan bransch än där man utbildat sig. Intresset och kunskapen kring de yrkesförberedande programmen i gymnasieskolan behöver stärkas. Därmed finns ett ökat behov av studie- och yrkesvägledning. Samtidigt har arbetsgivarna ett stort ansvar vad gäller att öka attraktionskraften inom respektive bransch.

Många av de inskrivna på Arbetsförmedlingen är i behov av utbildningsinsatser för att närma sig arbetsmarknaden. Utbildning har fått en allt större roll i arbetsmarknadspolitiken. Genom att använda utbildning i arbetet med att matcha och vägleda är förhoppningen att personer med kort utbildning ska påbörja reguljära studier. Det är även viktigt att Arbetsförmedlingen vägleder inskrivna arbetssökande till arbete genom rätt utbildningsinsats för individen. Även användningen av yrkesutbildningar som bäst möter arbetsmarknadens behov. Matchning till jobb genom utbildning är därför en stor och viktig utmaning för Arbetsförmedlingen, såväl regionalt som nationellt.

Utöver detta bör Arbetsförmedlingen ta en än mer aktiv roll i kontakterna mellan arbetsgivare och arbetssökande. Vikten av insatser för bättre och tidigare kompetensinventering hos arbetssökande i kombination med ett intensifierat arbetsgivararbete är en viktig förutsättning för effektivare matchning.

Motverka långa tider i arbetslöshet

En annan stor utmaning för Arbetsförmedlingen är att motverka långa tider i arbetslöshet. Antalet arbetslösa som varit inskrivna i sex månader eller mer har ökat över en längre tid. En bakomliggande faktor är att många av de långtidsarbetslösa saknar gymnasieutbildning, vilket som vi tidigare nämnt, nu mer är ett skalkrav hos många arbetsgivare.

Det är en stor skillnad i andelen mellan inrikes och utrikes födda långtidsarbetslösa. Av de inrikes födda som var inskrivna som öppet arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiskt program i oktober 2017 var 51 procent långtidsarbetslösa. Andelen utrikes födda som var långtidsarbetslösa var vid samma tidpunkt 64 procent. Nedbrutet på kön var andelen för utrikes födda kvinnor 65 procent och för männen 62 procent. För att pressa tillbaka långtidsarbetslösheten krävs en kombination av olika insatser. Detta gäller både utbildning men också andra insatser, exempelvis subventionerade anställningar och andra programinsatser. Utöver detta krävs ett välutbyggt och välfungerande samarbete med en rad olika aktörer, såväl med näringslivet, som med kommunerna, landstinget och arbetsmarknadens parter.

Utmaningarna på arbetsmarknaden kräver samverkan

Utmaningarna på Stockholms arbetsmarknad är komplexa och inget som Arbetsförmedlingen som enskild aktör kan lösa. Efterfrågan på arbetskraft ökar samtidigt som utbudet av arbetskraft med önskad kompetens minskar. Förändringen av arbetslöshetens sammansättning ställer nya krav på matchningsarbetet. Till följd av det låga intresset för vissa utbildningar, inte minst yrkesutbildningar, tillsammans med bostadssituationen i länet, framträder bilden av närmare samverkan mellan olika aktörer i Stockholms län som allt viktigare. Arbetsförmedlingen har en viktig roll att tillsammans med dessa arbeta för en väl fungerande matchning på arbetsmarknaden. Redan idag görs detta i exempelvis

Dua-samarbete³⁵, lokala överenskommelser mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna och ESF-projekt. Samverkan mellan olika aktörer som har inflytande över utvecklingen för förutsättningarna på arbetsmarknaden i Stockholms län måste sättas högst upp på agendan.

---

³⁵ Delegationen för unga och nyanlända till arbete.

Bilagor

Bilaga 1. Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbets sökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december.

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbets sätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagets kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen^[3] hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än

---

^[3] Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat utifrån näringsgren (enligt SNI 2007), arbetsställestorlek^[4] och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den senaste undersökningen ingick 1665 arbetsställen inom det privata näringslivet i Stockholms län och svarsfrekvensen blev 70,2 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den senaste undersökningen ingick 212 offentliga arbetsgivare i urvalet i Stockholms län och svarsfrekvensen uppgick till 89,2 procent.

---

^[4] Urvalet är fördelat på följande storleksklasser: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100- anställda.

Bilaga 2. Definitioner

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande 6 månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet. Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kvartal 2 2017 och kvartal 3 2017, Stockholms län

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvinnor	Män	Unga 18-24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Förgymnasial	Gymnasial	Eftergymnasial
Upplands Väsby	6,2	6,5	5,8	7,1	5,8	3,3	12,4	13,8	4,5	5,8
Vallentuna	2,6	2,2	3,0	4,0	2,7	1,7	7,9	7,6	2,2	2,1
Österåker	3,3	3,0	3,6	4,2	3,3	2,0	9,9	9,2	2,3	3,2
Värmdö	3,6	3,6	3,6	5,0	4,5	2,6	10,7	9,5	2,8	3,0
Järfälla	8,2	8,4	7,9	9,2	7,5	3,8	16,7	20,6	6,9	6,2
Ekerö	2,6	2,6	2,7	4,3	2,6	1,8	8,7	7,3	2,1	2,2
Huddinge	6,6	6,8	6,5	6,9	7,1	3,3	13,2	17,0	5,4	5,0
Botkyrka	11,0	11,9	10,2	9,8	13,2	4,7	17,3	22,7	8,5	8,3
Salem	4,4	4,8	3,9	6,4	5,5	2,8	9,8	9,2	4,1	3,3
Haninge	7,2	7,5	6,9	8,3	7,2	4,1	14,8	14,7	5,7	6,3
Tyresö	4,0	3,7	4,3	6,9	3,9	2,7	10,0	10,3	3,4	3,2
Upplands-Bro	6,6	6,8	6,5	8,3	6,5	3,7	14,0	13,9	4,9	6,7
Nykvarn	3,6	3,8	3,3	6,8	5,4	2,7	10,1	9,5	2,8	2,6
Täby	3,0	2,9	3,2	3,1	3,1	1,8	8,2	10,5	2,7	2,6
Danderyd	3,0	2,7	3,2	3,7	2,8	1,7	9,6	12,5	3,3	2,4
Sollentuna	5,1	5,2	5,0	5,7	5,0	2,3	12,4	16,6	4,4	4,0
Stockholm	6,0	5,9	6,2	6,3	7,2	3,1	14,2	20,0	5,8	4,2
Södertälje	13,7	15,8	11,8	11,5	17,7	5,3	24,3	28,9	9,6	10,9
Nacka	4,4	4,3	4,5	5,4	4,8	2,5	11,6	14,8	3,9	3,4
Sundbyberg	6,4	6,3	6,4	6,7	7,2	2,8	14,0	17,7	5,2	5,0
Solna	4,2	4,1	4,2	4,6	5,1	2,2	8,6	13,4	3,8	3,5
Lidingö	3,5	3,4	3,7	3,1	4,1	2,0	10,2	10,5	3,0	3,2
Vaxholm	2,7	2,5	2,9	4,0	2,9	1,8	9,7	6,9	2,2	2,5
Norrtälje	4,3	4,4	4,2	5,4	3,7	2,8	15,1	9,3	3,1	4,3
Sigtuna	6,9	7,2	6,5	6,4	6,6	2,7	14,7	16,7	4,7	6,0
Nynäshamn	6,1	6,3	5,9	9,6	5,5	4,2	15,0	13,1	4,7	5,4
Länet	6,1	6,1	6,0	6,6	6,8	3,0	14,3	17,9	5,2	4,4
Riket	7,4	7,0	7,9	10,1	6,2	3,9	21,9	22,4	5,8	5,0

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB (RAMS)

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Stockholm län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län och för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna det närmaste året för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden. För drygt hälften av yrkena bedöms även jobbmöjligheterna under de närmaste fem och tio åren.

I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå. I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i juni 2018.